

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve... 8 frt
Fél évre..... 4
Negyedévre..... 2
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Amit a sirályok beszélnek. Dr. Soltész Adolf. — Róma keze Párisban. Irta: Zempléni Árpád. — A pesti rabbik. Irta: Dr. Büchler Sándor. — Zsidó farsang. (Képpel.) Irta: Haber Samu. — Hírek. — Pályázat. — Hirdetések.
A mellékleten: Gyöngyszemek a talmudból és midrásból. Irta: Szabolcsi Miksa. — Esdeklés (Vers Joel Halévi ben Isaaktól.) Fordította: Roboz Andor. — Firer Lipták. Irta: Hazai Hugó. — Lulé d'Misztafina. Irta: Dr. Seltmann Lajos.

Naptar:

Vasárnap (1898. febr. 27.) 5658 Adar hó 5-ike. Hétfő 6-ika. Kedd 7-ike. Zajin-Adar (Mózes születése és halála napja.) Szerda 8-ika. Csütörtök 9-ike. Péntek 10-ike. Szombat (Sabosz-zochór) 11-ike. Hetiszidra: T'czavve (Mózes II. könyve 27. fejezet 20.) versétől a 30. fejezet 11 verséig.) Haftóra: Kó omar Hassém-Cz'voosz pokadti aser oszo Amolék l'Jiszroél . . . » (Sámuel 15. fejezete 2 versétől a 38. verséig.)

Amit a sirályok beszélnek.

A sirályok igazat beszélnek. Ne bántsa, kérem, szerkesztő ur, a sirályokat.* Csak jelzik, nem okozzák a veszedelmet azok a jó madarak. A veszedelem itt van már a nyakunkon. A forradalmi irányzatok és a reakció kereszteződéséből új erőre támadt az antiszemitizmus. Lapangva itt volt már régen, csak alkalom kellett a kitörésre. Ezt az alkalmat Franciaországban úgy hívják, hogy *Zola-pör*; nálunk *agrárszocializmus*. Az egész pedig itt is, ott is csak egy parcellája az általános fölforgatásnak és az általános reakciónak. Két ellentétes oldalról indult meg a harcz a társadalmi béke és haladás felrobbantására. Az ellenséges táboroknak egy közös csatakiáltásuk van: Üsd a zsidót!

A reakció így szól:

— Üsd a zsidót, mert a zsidóság csinálja a forradalmat.

A forrongó tömeg ezt üvölti:

— Üsd a zsidót, mert a zsidók a kizsákmányolóink.

És a két tábor jelszava rikoltó vészkiáltásként egyesül a sirályok disszonáns lármájában.

A zsidóságnak sokféle világtörténeli hivatása közt nem a legutolsó az a passzív kötelessége, hogy üttessék. A história tanuskodik róla, hogy ezt a hivatását a zsidóság hűségesen betöltötte az évszázadok hosszú során keresztül. Éhség,

* Vonatkozik az »Egyenlőség«-nek *Sirályok* című multheti vezércikkére.

döghalál, vesztett csaták, forradalmak, saskajárás és hódító hadjáratok idején a zsidóság mindig alkalmas bűnbakja volt sorsüldözött népnek, diadalmas hódítónak egyaránt. Sőt az antiszemitizmus régibb mint a történelem. A prehisztórikus Luegerek, Istóczyak, Ahlwardtok és Drummondok létezéséről kétségtelen nyomok maradtak fenn. Azokról az időkről pedig, a melyekről történeli *igazságokat* birunk, mint igazság áll előttünk az is, hogy minden nemzeti szerencsétlenséghez, minden katasztrófához elmaradhatatlan társul csatlakozott az antiszemitizmus nyavalyája is.

A mostani idők antiszemitizmusa is csak kísérő tünet. *Ausztriáról* nem is kell beszelnünk; ott már kétségtelen, hogy az állami szervezet belső bomlásának szimptomája a sokféle czégü felekezeti gyűlölködés. *Franciaországban* együtt hangzik a *Le a zsidókkal!* és az *Éljen a hadsereg!* És a kettős jelszó alatt tomboló elvakult tömeg nem látja, miként bontakozik ki lassanként az őrült zürzavarból, most még ködösen, de egyre láthatóbban a monarkista reakció képe. A minden erkölcsi féket elveszített ujjongó tömeg vad orgiát ül ebben a pillanatban az igazság és szabadság elbukott hősei körül; a köztársaság népe ma tombol, hogy sikerült legyilkolni az igazságot és a véres kéjtől mámorosan nem látja a kezét, a mely talán már holnap ugyanazt a gyilkot a köztársaság szívében fogja megforgatni. Az undok színjáték hátterében diadalmasan jelenik meg a »börzekerály« szelleme és diadalmas mosolygás ül ajkán: ez az a nép, a

mely épen ötven évvel ezelőtt elégette királyi trónját, ez az a nép, a mely hódolva fog leborulni unokája előtt. Már eléggé hitvány, már eléggé szolgál. Ötven év elég volt arra, hogy elrothadjon a köztársaság, elrothadjon a polgári erkölcs, a mely fentartotta a legszabadabb kormányformát. És ennek a rothadásnak a szemétdombján termelt meg minden romlásnak, minden rothadásnak, minden katasztrófának hűségese kísérője, az antiszemitaizmus.

És míg a forradalmak klasszikus földjén a szabadság haldoklása közben kapott erőre a zsidóüldözés csúf epidémiája, azalatt nálunk, Magyarországon egy szomorú társadalmi kórság tünetei közt látjuk felszínre lépni a múlt évtized gonosz betegségét. Még nem jelentkezik teljes fejlődésében, de a kezdet egészen tipikus alakjában mutatja az országos kórságot. Isten adja, hogy igazuk legyen az optimistáknak, a kik csak elszigetelt jelenségnek nézik a *szabolcsi* parasztszocializmus zsidóellenes jelszavait is, meg a törvényhozásban jelentkező antiszemita izű antiszocializmust is. Adja Isten, hogy csalódjunk mi sötétben látók, a kik ijesztő harmóniát látunk abban a furesa disszonanciában, hogy a szabolcsi földműves szocializmus jegyében üti a zsidót; a nagyságos és méltóságos urak pedig azt hirdetik, hogy zsidó izgatás teremtette meg a szocializmust Szabolcsban, Zemplénben és az Alföldön. Adja Isten, hogy csalódjunk, de bajos hinnünk ebben a csalódásban.

Sötétlátásunkat föl nem deríti, aggodalmunk szavát kaczagásra nem váltja az a bolond ellentmondás, a mi ebben a kétoldalu vádban jelentkezik. Bolond dolog, az igaz, hogy egyfelől a szocializmus dönget bennünket, mert mi vagyunk a zsidó tőke; másfelől a birtokos dzsentri rug egyet rajunk, mert mi vagyunk a zsidó forradalom. Bolond dolog, hogy a nemzetközi szocialdemokrácia képviselőit gyűlöli bennünk a magyar antiszemitaizmus, holott *osztrák* ikertestvére a zsidó sovinizmust gyűlöli a magyarság képében; holott az agyarkodó nemzetiségek, ha úgy fordul, testvérként ölelkeznek a magyar ultramontanokkal és azt üvöltik unos-untalan, hogy a zsidóság csinálja a nemzetiségi kérdést. Bolond dolog, hogy a parasztságnak a földbirtok ellen izzó gyűlölete elsőbbsen is a zsidók ellen támad, holott egy zsidó emberbarát tette meg a kísérletet az alföldi agrárhajók csillapítására és magyar főurak szűkkebléségén akadt meg ez az első kísérlet. Bolond dolog, hogy a zsidó lázítás ellen hívják föl a hatalom megtorlását a megrémült földesurak, holott *Várkonyi*, a rettenetes, meg *Kasics* ur, a méltóságos demokrata, épenséggel nem zsidók, hanem csak olyan becsületes antiszemiták, mint

ők maguk. Bolond dolog, hogy a jajveszéklő dzsentri a *Pfeiffer* Sandorokban a zsidó firkoncokat szidja, holott a Pfeifferek bandája, valláskülönbség nélkül, állandóan piszkol bennünket burzsoá zsidó firkoncokat. Bizony ezek mind igen bolond dolgok, de az egész együttvéve már nem bolondság. Vagy ha az, akkor szomorú bolondság, veszedelmes bolondság.

Farkasszemét néz a paraszt az urral. Az érzés, a gondolkozás, az érdekek ellentétességének egy oceánja választja el a lelket egymástól. Egy közös vonás van csak bennük: a gyűlölet a zsidó bűnbak ellen. Az egyik lángoló elkeseredéssel támad, a másik gögös erőszakkal védekezik; de fegyverük mielőtt összecsendül, már testet ért: a zsidóság testét. Az egyik oldalon felkel a gatyás proletár és halálra szántan követeli jussát a megélhetésre; és ordító dühében az első érthető szava:

— Üsd a zsidót!

A másik oldalon páni félelmét brutális göggel palástolva áll a megtámadott birtokos osztály és rémületében egy pillanatra elakad szava; de a következő pillanatban már ezt kiáltja:

— A zsidók a lázítók. Börtönbe a zsidó forradalmárokkal! Meg kell rendszabályozni a zsidó sajtót.

A forradalmi mozgalommal egy időben megindul a reakció szervezkedése; a sajtószabadság az első, a melyre kezét emelni készül. Éz ezt a szabadságot kedvtelve csufoolja úgy, hogy a zsidó firkoncok szabadsága. Forradalom és reakció; reakció és antiszemitaizmus: együtt van az a társaság, a mely mindenkor, mindenütt együtt volt, a meddig a történelem kutatása és az emlékezet visszatekinthet.

A zsidóságnak el kell készülnie szomorú megpróbáltatás idejére; de a legnagyobb, legszomorúbb megpróbáltatás a szabadság ügyét fenyegeti. Az antiszemitaizmus nálunk is, most is csak szimptóma, mint mindenkor és mindenütt a világon. A reakció diadalmas előnyomulását, a szabadság ügyének halálos veszedelmét jelenti az antiszemitaizmus kórtünete. Betegség önmaga is, de csak járuléka egy sokkal nagyobb, sokkal pusztítóbb nyavalyának. Nem a zsidóságot, vagy nem *csak* a zsidóságot féltjük hát. A felekezetünkre elközelgő szomorú időkbe néző lelkünk hazafias aggodalmakkal telik meg. A fekete viharfelhőkől előczikázó villámok nemcsak a mi fejünket fenyegetik. A zsidóság nyugalma lesz nyilván az első áldozat; bűnbak a zsidóság időtlen idők óta. *Bűnbak*, de nem *villámhárító*.

Komor feketére vált a szemhatár. A gyászos feketeségben vészjósló rikoltozással röpködnek a sirályok. . .

Dr. Soltész Adolf.

Róma keze Párisban.

»Éljen a hadsereg! Le Zolával! Le a zsidókkal!«

Ez a Zola pörének utóhangja Páris utczáin. Az esküdtszék kiszolgáltatta őt a tömegnek: Itt van, feszítések meg!

Barabás ugyan lopott, csalt, szédelgett egész életében. Az erkölcsi halálra régen megérett. Tisztában van vele a világ, hogy nem ártatlan a magyar-francia Eszterházy. De mégis Zolát kellett elítélni, mert hiszen ő dicsőséget szerzett nemzetének s a francia irodalomnak, becsületet magának. Elitelték, mert a közvélemény neki ellensége, Eszterházyt pedig kegyeli. Zolát nem bírta megmenteni összes irodalmi érdeme, nagy tehetsége, ügyösökének lelkesült védelme sem. Eszterházynek elég volt a menekülésre az, hogy katona, hogy mágnás és antiszemita. Ezért mindent elnéz neki az elvakult francia közvélemény.

A francia közszellem rettenetesen megváltozott száz év alatt. Ugyanaz a nemzet, mely a világnak a szabadság, egyenlőség, testvériség jelszavát adta; az a nemzet, melyet rajongó lelkesedéssel szemlélt a világ, mert minden tetteivel, minden mozgalmával az ember-szeretet és fölvilágosodás szolgálatában állott: ma a legreakcionáriusabb Európa összes nemzetei között. Lábbal tapodja mindazon örök emberi ideálokat, a melyeket ő maga adott a világnak. Azt hiszi, ehhez joga van; sőt azt képzei, hogy helyesen cselekszik s még mindig elől jár a világtörténelemben. Egy elzülött, elvénült zseni a francia nemzet. Azt hiszi, hogy dicsőségét nyugodtan eldorbézolhatja; a világ, mely örökké bámulta, elaljasodásában is tisztelni fogja, sőt talán utánozni is.

Honnan e változás, e sülyedés?

Róma keze dolgozik Párisban.

Érthetetlen, csodás tünetek egész sora előzte meg a mai francia közbetegséget. Érdemes ezekre visszagondolni, mert a közszellem megmérgezésére ismerünk rá bennök. Maga a mérég nem érdekes, alaposan ösmeri mindenki Európában, papok és világiak egyaránt. Ugy hívják, hogy: ultramontanizmus, római politika. De azok a rángatózások és lázok, a miket a francziákon előidézett, annál érdekesebbek.

Megkísérlem levázolni röviden ezt a lassu mérgezési folyamatot.

Franciaország, s különösen Páris, ideáljává lett a világnak. Tulzásai, nagy tettei, divatja, eszméi, irodalma, tudománya, művészete és demokrata intézményei felköltötték a világ csodálatát. A pápai tekintély és hatalom elhalványodott s vérmesebb reményű keblek már az egyház bukásáról kezdtek olykor ábrándozni. Kicsinyek és nagyok egyaránt a fölvilágosodás nemzetének zászlai alá kezdtek sorakozni.

A papság, római fejével együtt, magára maradt. Tűrt, de még meg nem semmisült, idejét mult intézménynek tekintették. A tudomány és történelem kutatásai egyre jobban megingatták azokat az alapokat, a melyeken a hierarchia épült.

Ugy látszott, hogy a francia forradalom világnézete lassanként mindent elborit, mindent elmos, a mi régi — mint az árvíz.

Ekkor lassanként fölcusdott Róma. Szövetségest elvégre találhatott eleget a titkos reakzionáriusok kisebb csoportjaiban.

Ott kezdtek el irtani a szabadelvűséget, a honnan származott, a honnan az egész világra kiáradt: Párisban. Ugy gondolkodtak, hogy ha a francia nemzetet visszafoghatják a pápaság diadalszekerébe, akkor meg van nyerve a világ, mert hisz a demokrata divat is onnan indult ki. Akkor már minden csak a kocsis ügyességétől függ, hogy hová hajtsa Európát.

Kibékültek a köztársasággal. Lapok, könyvek, röpiratok, papok és hitoktatók kezdtek munkába venni a francia szellemet. A meggazdagodott polgárok gyermekeiből gögös aristokratákat neveltek. Az egyenlőség eszméjét redukálták a katolikusokra, az uri körök megint a saját ismeretségükre. A választó viz dolgozott tovább. Ma már beleette magát a hazafiságba is. A zsidó nem hazafi már előttük, hanem német ágens vagy kozmopolita. Zola nem honfi előttük, mert olasz volt az apja. Ha ez soká így tart, nem lesz több francia és több hazafi előttük, mint annak a néhány főurnak és uralkodó családnak a sarjai, a kiket ezelőtt száz esztendővel kivertek az országból. Akkoriban azt nézték hazaárulónak, a kinek kutyabőre volt, mához egy évre meg tán már kiverik Párisból az olyan polgártársat, a ki még csak nem is nemes. Világos, hogy mindenki áruló, a ki legalább Nagy Károlyig nem bírja fölvenni a családfáját.

A francia tudománynak is neki esett a buzgó papság. Ez volt éppen a legnagyobb szálka az ő szemökben. Hajdanában még, mikor kevés volt a tudós, könnyű volt bezáratni, máglyára küldetni az olyan embert, a ki eretnokséget tanított. De mit tegyenek ma?! Mikor az egész modern tudomány csupa eretnokség — az ő szemükben. És ez eretnokség apostolainak száma légió.

Meg kell rendíteni a tudomány tekintélyét. Nem is volt még oly régen, hogy Brunetiére, a francia Akadémia tagja, a tudomány csődjéről értekezett. Az egész művelt világ megbotránkozott rajta, csak a francziák nem. Brunetiére népszerű férfiú lett ugyanabban a Párisban, a hol az igazság és fölvilágosodás hősét, Zolát, a Szajnába akarták dobni a minap.

Természetes, hogy egy Brunetiére még nem csinál középkort. Ahhoz, hogy a tudományt megbuktassa, gyenge ma már a pápa minden szövetségével együtt. A vizet, a levegőt és a tudományt semmiféle hatalom nem veheti el többé az emberiségtől. Annak a csödlármának nem is az volt a célja. Szelid intés az a tudósoknak, hogy ne vonjanak a tudományból következtetéseket az egyház dogmáira. Csinálhatnak akármit, de fogják be a szájukat. Alkura nyújtott kéz a papság részéről, hogy tisztelt tudósok, osztozzunk meg a világ uralmán, ha már — muszáj. Ti hallgattok, elmélkedtek, mi meg prédikálunk és így elélünk csendesen egymás mellett.

Páris erkölcsi tekintetben is azóta romlott meg, mióta Róma keze újra megfogta. A polgár tisztelte a forradalom erkölcsi elveit, dolgozott és boldogult. A gőgös arisztokrata, fölfuvalkodott utód megtagadta atyái elveivel azok puritán becsületességét is. Szégyelte a plebejus munkát, tönkre menni nem akart, fényűző vágyai költségesek voltak: bele került tehát a Panamák mindenféle fajtájába. Elegáns kalandor lett, naplopó, mindenre megvehető ügynök, stb. stb. S a mellett gőgösen lenézi a munkája után boldoguló zsidót, iparost, író, polgárt.

Rómának nem utolsó eszköze a népboldogításra az antiszemitizmus. Nem volt még olyan actiója, melyben ezt az olcsó fegyvert használatlanul hagyta volna. Zsidó elvégre van; a zsidó mindenütt kisebbség és többnyire jó módú. Mihelyt a felekezeti öntudatot valamennyire fel bírják a papok valahol galvánizálni, ott azonnal, első életjel a zsidóüldözés. Hogy egyuttal protestáns-üldözés is nem üt ki, az nem a reactionárius papságon mulik, hanem a népen. A többi felekezetbeliek úgy össze-vissza vannak házassodva, komásodva egymással, hogy jó szép szerivel nem marad kit ütni. A zsidóság azonban külön áll. Rokonságban a keresztények közül senkivel sincsenek, mert az ilyen vegyes házasságok a legritkább kivételek ma is. A barátsági, elvtársági, polgári, üzleti és más egyéb összeköttetések pedig soha nem oly erősek, mint a családi, rokoni kötelek. Ezért kapnak ők ki annyiszor minden forrongásban.

Ibsen azt mondja: Csak az lehet erős, a ki egyedül áll. Körülbelül. Mert az ilyen embert mindenki üti s belédzódik.

Ez egy kicsit szomorú vigasztalás a zsidóknak ebben a csunya fekete időben. *Zempléni Árpád.*

A pesti rabbik.

VII.

Szeptember 20-ikán került ki az ó-budaiak tegzéből az utolsó vessző, melyet Pestnek szántak. A városi tanácshoz intézett folyamodványukban vakmerőnek mondják a pestieknek azt az állítását, hogy érdekeltek és hazugok volnának a Münzöt megfogadó pesti zsinagógái előjárók, kiket a város tisztességes voltak miatt bizott meg ezen hivattal. Ujra erősítetik, hogy Münzöt a pestiek tényleg megválasztották rabbijuknak és Pesten a legutóbbi időig végzett papi teendőket; felvételi levele azért nem volt, mert a legtekintélyesebb pesti zsidók amugy is az ó-budai hitközség tagjai, ezenkívül a pestiek akkortájt még nem képeztek hitközséget és templom használatát a helytartóság csak azon föltétel mellett engedte meg nekik, ha rabbít nem tartanak, ennek okából fölösleges lett volna választását írásba foglalni. Méltatlankodással utasítják vissza a pestieknek ráfogását, hogy ők, az ó-budaiak, viszálykedvelők volnának. Az igazság elnyomói annak védőit rendesen békebontóknak tartják — védekeznek Münz hívei; ha a pestiek a béke barátjai volnának, akkor nem tűrnék meg, hogy rabbijuk legyen Boskowitz, kinek vérbeli rokonsága van Pesten, amely rokonság különféle viszályra szolgáltat alkalmat és a felsőbb rendelettel is ellenkezik. Hogy nem uralomvágyók, ezt a legjobban bizonyítja, hogy a pestiek tetszésére biz-

zák, kit akarnak rabbinak választani. Az ó-budaiak azzal is érvelnek Boskowitz ellen, hogy Münz képes kimutatni, hogy Boskowitz már többször vallásellenesen intézkedett a rituálékban. Ó-Buda azt se hallgatja el, hogy a pestiek a vármegyéhez intézett folyamodványukban tényleges rabbijuknak nevezték Boskowitzot, holott a községnek tilos rabbít választani. A pestiek előhozakodtak, hogy az ó-budaiak, úgy látszik, új törvényeket akarnak nekik diktálni; eszünk ágában sincs ezt tenni, felelik az ó-budaiak, különösen nem oly emberek számára, mint a pestiek, kik bebizonyították, hogy mily kevésre becsülik a vallást. A hitközséget eljárásában nem vezeti más szándék, végzi a folyamodvány, mint az, hogy örködjék a zsidó vallás sértetlensége fölött, hogy a hitben ingadozókat a javulás útjára terelje.

Ideje volt már, hogy az elmérgesedett viszály, mely nem válik a két hitközség és rabbijainak dicsőségére, egyszer már lecsillapuljon. A hosszú ideig tartó békétlenségnek a deputált városi urak, Wittmasser és Domo-kos, szakítottak véget. A két városi kiküldött szeptember 10-ikén gyűlésre hívta a pesti hitközséget, melyen csaknem valamennyi pesti zsidó megjelent, akik, Sachs el Márkus és Adelsberger Báruch kivételével, kijelentették, hogy a nyugalom helyreállítása végett függetleníteni akarják magukat Ó-Buda és rabbijától és Boskowitzot, miután a hitközség rabbít nem tarthat, kívánják ideiglenes juristának (dáján) és jótállanak, hogy működése alatt nem szenved kárt a város; Boskowitz hatásköréhez tartoznak — óhajuk — a rituálék fölötti örködés, ítélkezés, irástudói fölvilágosítás, magánprédikációk tartása.

A két biztos szept. 10-ikén adta be a városnak jelentését, melyben azt ajánlják, hogy a béke kedvéért a pestiek se Münzöt, se Boskowitzot ne vehessék papjuknak, hanem egy harmadikat válasszanak. A tanács szept. 26. elfogadja a tudósok véleményét, Münzöt eltiltja attól, hogy a pesti zsidók dolgába avatkozzék, Boskowitzot pedig megfosztotta hivatalától és megparancsolta, *hogy tiz nap alatt távozzék Pestről.* A tudósoknak azt a tanácsát, hogy a pesti hitközség egy harmadikat válasszon rabbijának, a város elvetelte, mert nem tartotta megengedhetőnek, hogy a pestiek 1790. status-quojukat túllépjék.

A városi határozat meghozta ugyan a csendet, de másrészt újabb zavart okozott Pesten. Ó-Budához nem fordulhattak, Boskowitzot nem tarhatták, rabbít nem választottak, nem volt tehát, aki sürgős, rabbít igénylő dolgaikat elvégezte volna.

A hitközség a helytartóságnál próbált szerencsét, hogy Boskowitzot ne kelljen elbocsájtani. Október 17., szukósz ünnep első napjáról keltezett instanzájában előadja, hogy ne törődjenek azzal, ha a hitközség a rabbítartással megbontja az 1790. jogkört, hanem vegyék tekintetbe, hogy az állam érdekének is javára válik a válásosság, és kárára van a vallástalanság, mely lelkipásztor nélküli gyülekezetben szedi áldozatait.¹ A pestiek vallásos élete is megköveteli a papot, akinek Boskowitz válnék be legjobban, rabbihelyettes minőségben.

Ugyanezen napon Liebner Mózes a magyar udvari kamarától kéri, hogy Boskowitz továbbra is Pesten maradjon, miután a vendéglő rituáléja megkívánja jelenlétét. A város, melynek véleményét felülről kikérték, ridegen elutasítja a zsidókat óhajukkal.

A helytartó tanács 1797 márczius 7-ikén, a kamara pedig április 5-ikén határozta el, hogy Boskowitz nem

¹ Pest városi levélt., Relat., fasc. 32., 2875 sz. et alioquin Status publici Summe intersit, ut quavis Religionem illam, quam profitetur, observet potius, quam ut in Irreligionem prolabatur, per idque Statui publico periculosus evadat.

artható Pesten. A zsidó tudomány egyik kitünő alakjának tehát el kellett Pestről távoznia, kartársra az ó-budai rabbi izgatása és üldözése következtében.

Boskowitz Pestről Kollinba költözött rabbinak, de itt se maradt sokáig. 1809. július 3. rabbinak választotta a bonyhádi hitközség, a honnan, életében hiveinek sok keserőséget okozva, 1818. június 14-én szőlította el a halál² az örök béke hónapja Boskowitz Farkast, kinek indulatos természete az embereknek, éles, egyre töprenkedő esze pedig a tudományos kérdéseknek nem hagyott soha nyugalmat.

Keszthely. *Dr. Böhler Sándor.*

(Folytatása következik.)

² Sirköve, Magyar Zsidó Szemle, XI. évf. (1894) 274. o., v. ö. Frieden, Divré pené árjé (Bécs, 1859) bevezetése

Zsidó farsang.*

Már mi csak röviden végzünk véle. Nem tart öt hétig, hanem csak egy vagy két napig. Hamarosan leszámolunk a mulatsággal. De azután leszámolunk amugy Isten igazában. A készülődés, na, az beletart egy hétig; ám a heje-huja azután szinte egy estére töpörödik össze. Nem baj ám ez, gyerekek, legalább nem járunk úgy, mint a tücsök meg a hangya meséjében — a tücsök, a ki egész nyáron muzsikál, azután meg koplalástól a szája jól félre áll.

Hát hiszen csak hallottatok már valamit az Eszter királyné szép históriájáról! No, ugy-e? Az ám a szép mese! Pedig dehogy mese; csupa igaz történet. Csak kérdezzétek meg édes mamát, avagy a jó apikát. Hanem a nagymama, meg a nagyapa, no, azok bizonyosan tudják.

Tulajdonképen nem is a mese itt a fő, mert azt bizony, akármilyen szép is, nem lehet megenni. Hanem a »kindli« — az más! Olyan izes falat ez, ami csak zsidófarsangkor, »purim«-kor, az Eszter királyné tiszteletére kerül az asztalra. Mit tagadnám, én bizony a kindliért szeretem leginkább a purimot.

Bizonyosan ti is emlékeztek a — kindlire. Olyan, az, mint a pólyás baba. Csakhogy nem baba van ám a barnapiros, csipegetett hasu tészta-pólyában, hanem csupa merő dió, mazsola és őrölt mák, teli-teli cukorral. Hej, de nagyot harapnék most belőle!

De hiába az én vágyakozásom. A kindli-szüret napja (az idén márcz. 8.) még nincs itt, és ha van is készen néhány, hát az még otthon érik édes anyáméknál a szakajtó kosárban. Mert érnie kell ám ennek a süteménynek, hogy jó porhanyós legyen, amiként azokat a szép cukros medáliákat, csillagrendeket és különféle ékségeket, amiket tésztából szakajtanak az Eszter királyné ünneplésére, sem szabad sütés után azon melegében bekebelezni. Jósággal türelemmel, türtöztetett vágygyal kell rászorgálni ezekre a kitüntetésekre, amelyeket a nagymama és az édes mama jutalmazó keze osztogat.

Hát mikor én még kicsiny voltam, szintugy testvéreim is, ugyancsak lestük, vártuk a zsidó farsangot. A közeledtét úgy sütöttük ki (persze nem tepsiben), hogy láttuk: a konyhában nagyon titkolódnak, meg aztán az Örzse szolgáló is hamiskásan mosolygott. Na, itt történik valami, gondoltunk. Történt is. Amikor iskolában voltunk — gyurtak, dagasztottak, diót tördeltek, mákot őröltek, mazsolát, mandulát tisztogattak, cukrot zúztak szilánkká. Hej, de irigyeltük akkor a kis öcsémet, a Janit, a ki akkor még óvodába sem járt. Irigyeltük azért, hogy ő végignézhette mindazt, a mi történik; sőt egy kis lekvárral el

* Az »Egyenlőség« kiadásában megjelenő »Ifjuság« című gyermeklap legújabb számából.

is mázolhatta az orcáját. Pedig nem jó az irigység: mert minket bizgatott, míg a kis Jani nagyon jól érezte magát lekváros orcával.

Mégis mi kerültünk fölül. Nekünk ugyanis a tanító bácsik elmesélték az Eszter királyné történetét, a Jani pedig annak híret sem hallotta. Nem, bizony mondom, nem; mert az Örzse hiába erőltette a tudását, egy kukkot sem tudott az Eszter királyné történetéből. Sőt még mikor én elmeséltem neki — a száját is tátva feledte s csak aztán mondta:

— No, ilyen szép mese nincs abban a ringyes-rongyos szoknyában, a melyiknek száz zsebe volt, s melyikből én szedegtettem ki a meséimet.

Meghiszem azt! Nem tud ő olyan királyról, a kinek 127 országa volt; csak olyanról, a kinek az országa az operenciás tengeren is túl volt.

De hol is van az az operenciás tenger? Soha sem tudta azt az Örzse megmondani. Látszik, hogy nem tanult földrajzot.

Mink azonban azt is tudtuk, hogy hol volt az Eszter királyné országa, arra valahol Perzsiában. Egy kicsit bizony messze; még térképen is majd félóránnyira.

Hanem hát hagyjuk most a térképet, mert »megilla« köll ám ehhez. Tudjátok-e, mi az a »megilla«? Írás, történet, leginkább hosszú tekercsre pingálva, avagy könyv formába összefoglalva, teleszórva szép képekkel. A régi zsidók így hívták a hosszú történeteket, a melyeket pergamenre szántottak szép szöges héber betűkkel, mint a szentírást.

Hát kinek van ilyen megillája? Mert azt elő kell ám most szedni és abból (márcz. 7-ikén este) olvasni. Egy esztendeig azután megint pihenhet.

No, nekem volt szép megillám; azaz hogy most is van. Könyv a formája, hanem azért azt úgy lehet szét-huzni, mint a harmonikát. Mert egyfolytában vannak a lapjai s a táblája csak a hosszú, széles, összehajtogatott, pántlikaformát mutató lapok két végére van erősítve. Talán ilyen képes könyv is akadt már a kezetekbe. Oh, hogyné!

Mondom, hát megilla köll ilyenkor. Mi bizony elővettük odabaza és kinyújtottuk, de különösen a szép képeit nézegettük. Abban megvolt az Eszter királyné egész szép története képen; mindaz, a mit a tanító ur mesélt az iskolában.

Sőt, ugy fordult, el is játszottuk az Eszter királyné történetét. A kis hugom volt az Eszter királyné, a Janesi kocsis a Haman, az Örzse szolgáló a Vasti, a Katonaék Gézája az Achasverus, a szomszédbeliek lánykái Achasverus 127 országának legszebb leányai, ámbár csak ugy ötven-hatan voltak. És világosan emlékszem, a Jani öcsémet is megtettük kisa-szonynak, Achasverus 127 országának leányai közé.

Hej, micsoda szép játék volt az, lakodalommal és főzőcskével; lakodalom után pedig Mordechai diszmenetével a Géza pajtás kereken járó fehér puripáján, a melyik soha sem akarta a zabot megenni, mert fából volt.

Igy játszottuk el a megillát néhányszor s azután vártuk és sóhajtoztunk, hogy mikor köszönt ránk az Eszter böjtje; mert azután következik ám a hadd el hadd. Nem a böjt dolgában értem, mert hiszen böjtölni, ha muszáj sem szeretünk; de abban, a mi utána van soron. Ez pedig a megilla-olvasás.

Ugy nekiöltöztünk csillagfeljöttére, mint ünnepnapkor, a papa pedig ezüst pénzajándékokat adott a szegényeknek. Azután mentünk a templomba. A hány gyerek csak volt a városkánkban, apjával, anyjával az mind a templomba igyekezett. Némelyiknek kereplő is volt a

kezében, a mit arra szánt, hogy Haman nevének említését azzal tiszteli meg. A csintalan lurkók összebeszéltek s utközben is emlegették már a Haman nevet, hogy legyen miért kerepelni. Hát még a templomban mi volt! A hányszor a kántor a Haman nevet említette, a kereplős gyerekek mindannyiszor nekiálltak és kerepeltek irgalmatlanul és dobogtak, mint a szilaj csikók.

No, ez nem nagyon szép dolog és én sohasem is tudtam a kereplővel lármázni, pedig a templomszolga — az a másodol kegyetlen ember, a kitől mozcanni sem volt szabad — váltig noszogatót, hogy csak rajta-rajta! Nem mindegyiket kellett noszogatni, mert némelyiket annyira elfogta a buzgóság, hogy még a Mordechai nevének említésére is meglődította a kereplőt.

Mulatságnak multság volt, no, és régi szokás; de ma már szelidebben gondolkoznak az emberek és illedelmesebben bánnak el régi halálos ellenségeik emlékével is.

Csak azért említem, hogy tudjatok róla, milyen világ volt azelőtt.

Mikor a templomból hazajöttünk, akkor már a bábi is mert enni, mert vége volt az Észter bőjtjének. Mi sokkal hamarabb végeztünk vele. Mert igaz ugyan, hogy a koplalás dolgában alkudozásokat folytattunk előző nap az édes mamával és kábiival és egy kindliért vagy leveles tészta (flodni)- szeletért, a mi olyan nehéz, mint a kő s úgy megfekszik a gyomorban, mintha ott akarna kitelelni — akár csillagfeljöttéig is tartózkodtunk volna az evéstől; hanem hát, bizony mondom, nem birtunk ellenállani. Délig valamennyien, ki korábban, ki később, beadtuk a derekunkat. Az is igaz, hogy a bábi vágta el a vitézségünk útját, mert addig-addig nézte hol az egyiknek, hol a másiknak bőjtöléstől megfehérült nyelvét, a mig azután mindegyiken rajt teledett egy kis — borsoskát.

De azért még vacsorához sem kaptunk kindlit, tészta érdemrendet, vagy leveles tésztát. Ellenkezőleg. Azt mondták, aludni kell, gyerekek, mert holnap lesz a nagy virrasztás.

Azt pedig tudtuk, hogy miféle virrasztás.

Tulajdonképen csak ártatlan eselt akartak vetni a bábi és szüleink. Abban mesterkedtek, hogy papa, mama elmennek bevásárolni mindenféle nyaláncságot: cukor-süteményt, narancsot, diót, megyorót és főképen tortákat; nekünk pedig ne legyen rá vágyakozásunk, a mikor ők azt meghozzák. Hej, pedig dehogy nem volt! Hiszen hallgattuk, hallgattuk türelemmel, figyelmesen azt a mesét, a mit bábi mondott a vasorru bábáról: azt is, a mit Örzse a fündér Honától tanult; de azért gondolatunk csak papa, mama után szálldogált a cukrászhoz, a kinek a kirakatát iskolába menet s onnan jövet láttuk.

Mert szép volt ám az a kirakat. Égetett mandulából való könyvek, tortából való halak, cukorból formált tornyok és mindenféle cukorcsecsebecsék terpeszkedtek ottan! Hej, de jó lett volna égetett mandulából való könyvből tanulni! Micsoda édes dolgok lehetnek ily könyvben!

Addig-addig forgattuk ezeket az édes dolgokat az elménkben, a mig pislogni kezdtünk, mint a kialvó mécés s olyanokat tátoztunk, mint a partra vetődött potyka — hamma!

Bizony le kellett bennünket fektetni s még az imádságot is alig tudtuk a bábi után elpötyögetni...

Az is igaz, hogy szépeket álmodtunk. Cukorhegyeket rágtunk keresztül, hogy eljussunk az Eldorádba és láttuk a szépséges Észter királynét, a ki narancsokat osztogatott nekünk, meg cukorból való könyveket, a melyben minden

böbü mandulából volt. Be kár, hogy el nem tettem egyet irmagnak!

Alig pitymallott, fölébredtünk. Kíváncsian kukucskáltunk ki a dunna mögül, hol az Eldorádó, amiről álmodtunk?

— Hol? — mondta az Örzse — hát a másik szobában, a tisztában. Upre, upre, tessék csak fölkelni. A bábi már rakosgat.

Bizony mondom, igaza volt. A nagymama csoportosította az ajándékokat, a »slachmonesz«-t. A mama segédkezett neki.

Megkérdeztem, hát az enyim melyik lesz?

— Melyik? — A melyik majd marad: ezt kaptam válaszul. De, nini, itt van a te barátaid számára is valami. Ezt majd te küldöd el nekik és ők is küldenek neked — slachmoneszt.

Tyü! de ujjongtam én akkor. De a papa beszólt hozzánk, hogy megyünk a templomba — újra megillához.

Tőlem bizony akár elmaradhatott volna a reggeli megilla, a kereplőt úgy sem szerettem. De muszáj volt menni. Csak ezen az akadályon kellett még keresztül vergődni, s azután következett az igazi Eldorádó: az ajándékhordás.

Legelőbb is a szegény gyerekek köszöntöttek be. Hoztak egy tányért, tiszta asztalkendő csücskeibe fogva, meg egy kis nyaláncságot benne — de csak mutatóban. Mert hej, sokan laknak a városkában s ők mindenütt csak a szándékot mutatják, hogy adnának ajándékot, ha módjuk volna hozzá. De nincs. Csak egy pár krajezárjuk akadt, hogy vegyenek valami ajándéknak valót, hogy abból találjuk ki a szegénységüket s tegyünk jót velük, a mi nem csak nekik, de nekünk is javunkra válik. Mert a Mindenható megbecsüli és szereti azokat, a kik jót cselekszenek. Nos, a szegények járása nyujt erre leginkább módot. És meg vagyunk irva, hogy »Adar hó 14-ik napját az öröm, lakoma és az ünnep napjává tették és ajándékokat küldöttek egymásnak és adományokat a szegényeknek«. T. i. őseink tettek így, a kik megmenekedtek Perzsiában Haman boszujától s nekünk illik hasonlóképen cselekedni...

Tudják ezt minden olyan háznál, a hol zsidó farsangot tartanak és szaladgálnak az Örzsek, a Juczik, a Mária, hogy hordják az ajándékot annak is, a ki nem is szorul rája. Mi is mentünk, hol egyik, hol másik az Örzsenkkel a paptól egészen a kisboltosig minden jó emberünkhöz. És vittünk nekik édességet és kaptunk tőlük jó harapni valót, a mit meg ők küldtek, hol előbb, hol utóbb.

Igy tartott ez délig, a mikor azután következett a leveses tészta és a kindli ideje. Hanem hát mindez csak bevezetés. A java estére marad: inyes falat, édesség, bor és mulatás.

Hej, de nehezen vártuk. Nem a jó falatokat immár, mert azt ma szoltuk napestig; hanem a muzsikát és a maskarákat. Mert volt ám maskarajárás is. Mi magunk is kiöltöztünk. Vacsora végével, már t. i. mikor a tésztán tuljártunk, csak elsompolyogtunk az asztaltól, lassankint, egymás után. Dehogy vették volna észre, dehogy, hogy mi bontottunk asztalt; szabad azt ilyenkor. És zsupsz. egyenesen ki az Örzsehez. Az pedig akkor már lesve lesett minket. Már a főpróba idején — előző szombat — összeszedte a ruhákat, a miket ránk fog adogatni. A kis hugom volt az Észter királyné, csupa patyolat bő ruhában; én meg a csikós, akkora bajszszal, mint a vármegeyi hajdué. Mondhatom, jól festettem a fokosommal,

a hugom meg a virágbokrétával . . . A kis öcsém, a Jani volt a bábi, mert annak a főkötőjét adta az Örzse a fejére. Igaz, hogy a válla is alig látszott ki belőle. De annál szebb volt.

Ej, de megleptük a szüleinket és a bábít, meg a rokonokat, a kik átjöttek hozzánk vacsorálni! Senki meg nem ismert volna bennünket, pedig lárva sem volt rajtunk. Mert még a hangunkat is elváltoztattuk.

És az Örzse is felöltözött maskurának, de meg a János is. És ők később jöttek be a szobába és sok sok bolondságot tettek.

mulatságot láttok. Az emberek, a kiket a kép mutat, persze nem a maiak s azért a ruhájuk sem olyan, mint a mienk. De a szokásukat — a purim-esti mulatságban — megtartottuk mind a mai napig. Látjátok ott balról azt a kis lurkót, az álorenzásnak öltözött. Ruhája fölé öllötte a jobb oldalon ülő bátyja ujjasát és fejére hálósapkát tett, a minőt a német bácsik viselnek. Mögötte másik két álarozos áll. Az egyik gitároz és emelgeti a lábát, mintha tánczolna. Látjátok, ilyen volt a mi Örzsenk. Papa, mama és testvérek nézik az ő kis lurkójukat — a kit világerő sem tudnak fölismerni. Sőt az édes mama

Zsidó farsang. (Oppenheim képe.)

Más álarozosok is bevetődtek hozzánk. A kéményseprőtől attól nagyon féltünk, meg egy csunya vasorru bábától is. De láttuk azután, hogy a kéményseprő is olyan ember, mint a többi, mert szereti a kindlit; a vasorru hába pedig szépséges kisasszony: a szomszédék Sáríkája . . .

Na, azután tánczra is perdültünk. Én ugy megforgattam a bábít, hogy belefáradt; a kis hugom meg az édes apával rakta . . .

Hej be szép volt, de jó volna mostan!

Egy képet is mutatok nektek (az »Ifjuság« 48—49. oldalán), a melyikben ilyen purimesti, zsidó farsang-

balkezében egy tézta-érdemrendet tart, azzal fogja a kis betyárt megjutalmazni — mintha még nem is evett volna semmit. No lám, a kis lurkó, milyen vágyva tekint feléje, mintha nem is látott volna még olyat, pedig a zsebe is tele van nyalánksággal.

Hogy a czirmos czicza rugja meg, a melyik oda-szorul a mama szoknyájához.

Csak aztán módjával jól mulassatok a zsidó-farsangkor! A szegényekről pedig meg ne feledkezzetek: hadd legyen nekik is egy jó napjuk.

Samu bácsi.

H i r e k.

— **Hogy milyen rabbival szeretné betölteni** a pesti nagyhitközség mult évben elhunyt rabbisági elnöke. bold. Brill Sámuel Löw helyét, kitetszik abból, hogy a hitközségi iroda a hamburgi főrabbiággal egy idő óta élénk levélváltást folytat. A hamburgi főrabbi (mint Németország majdnem minden nagyobb községének a rabbija) magyar (tiszabeői) származású ember, ki a többi külföldön működő rabbittól abban különbözik, hogy rabinikus auctoritásnak ö-mérték el már akkor is, mikor még itt volt hivatalban. *Hirsch Markust* — mert róla van szó — Ó-Budáról, hol 10 évig volt főrabbi, ép azért hívták meg a prágai, azaz a világ egyik legelső főrabbinusi székére. Tizenkét éves működés után azonban otthagya a fényes állást, mert békeszerető ember lévén, visszahőkent a harcztól, melyet a mindjobban erősödő haladó párttal, mint meggyőződésből konzervatív papnak végig kellett volna küzdenie. Elfogadta a hamburgiak meghívását és 8 esztendő óta Németország eme egyik legnagyobb hitközségének főrabbija Hirsch Markus, ki ma közel 60 éves, nagy talmudtudós hírében áll, a világi ösmeretekben ép olyan jártasnak mondják, a milyen a bold. rabbi Brill Sam. Löw volt, ki 3 irodalom klasszikusait betéve tudta; dicsérik különösen nagy okosságát és mindig talpraesett ítéletét és — a mi a pesti rabbielnöki állás betöltésénél igen fontos tényező — *szigorú konzervativizmusát*, a mi azonban koránt sem egy a fanatizmussal. Hirsch Markus rabbi mint szónokot is dicsérik. — Ó-Budáról Pestre tehát az út ezezerszer Prágán és Hamburgon át vezetne.

— **Az izr. siketnémák budapesti országos intézetében** az 1897/98. tanév végével üresedésbe jövő és f. évi szeptember hó 1-én elfoglalandó s az orsz. izr. iskola-alapból fenntartott négy (4) alapítványi hely betöltésére pályázat hirdettetik. Az illető szülők, vagy gyámok által legkésőbb *f. évi május hó 31-éig* közvetlenül a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz benyújtandó és helyeggyel ellátott folyamodványok a következő okmányokkal szerelendők fel: 1. a felveendő fiu- vagy leánygyermek születési anyakönyvi kivonatával, megjegyezve, hogy a felvételre legalább 7 éves és legfeljebb 12 éves kor kívánatik meg; 2. a himlőoltásról szóló orvosi bizonyítvánnyal; 3. hatósági bizonyítvánnyal a szülők vagyoni állapotáról, családi viszonyairól, különösen a netalán még felnevelendő gyermekek számáról, továbbá arról, hogy magyar honosok-e?; 4. tisztí orvosi bizonyítvánnyal a felvételnél kért gyermek elméleti állapota épségéről; 5. bizonyítvánnyal arról, hogy részesült-e a gyermek eddig valaminek tanításban és mily sikerrel? s végül 6. a szülők vagy gyám nyilatkozatával azt illetőleg, hogy a felveendő gyermeket az intézetbe saját költségükön beszállítani és őt mintaddig, míg az intézetben marad, azaz 6 évig a szükséges ruházattal ellátni és azt jó karban tartani fogják.

— **Az elmaradt indokolás.** A vallás- és közoktatásügyi miniszterium a debreczeni chevra-kadisa folyamodására, melyben az alsóbb fórumok ama határozata ellen, hogy a zsidó temetőben eltemetett kis *Steinfeld* (ezt tartozik kiadni az időközben a reformatus vallásra térő édes anyjának, azt bizonyította, hogy az ilyen ki-

adatás ellenkezik a zsidó vallás szabványaiival — azt rendelte el, hogy a gyermeket igenis tartozik kiadni, mert — nem ragályos betegségben halt meg. A szűkszávu rendeletből, úgy értesülünk, kimaradt az indokolás, mely kettős volt és a mely először arra utalt, hogy a kis halott még nem érte el 7. életévet, minél fogva, ha élne, úgy is követné szüleit új vallásukban; másodsor, mert nem arról van szó, hogy a gyermeket más felekezet temetőjébe, hanem szülei családi sírboltjába temessék, mit megtagadni nem volna humánus dolog. — A debreczeni chevra-kadisa különben a gyermeket a mult héten kiadta, a mit a magunk részéről nem helyeslünk. Mert, vagy lehetett a gyermeket kiadni, vagy nem. Ha lehetett, ki kellett volna adni mindjárt a szülő kérésére, ha nem lehetett — és a debreczeni chevra-kadisa arra az állápontra helyezkedett, hogy nem lehet — akkor meg a miniszteriumi rendeletre sem volt szabad kiadni a kis halottat. Miniszteri rendelet végtére is nem romhat le vallásos szabványt. Ha egyszer a negatív álláspontjára helyezkedett, azt kellett volna tennie a chevra-kadisának, hogy kijelentse, hogy a kis sirt csak karhatalommal bolygathatják meg. Tessék a hatóságnak a halottat kivenni, *mi nem adjuk* és az exhumációnál nem assistálunk.

— **Márczius 15.** Magyarország ujkori történetének egyik legnevezetesebb napját készül megülni a nemzet: márczius 15-ikének félszázados fordulóját. Számos hitközségből kaptunk tudósítást, hogy ott a nagy naphoz méltó fényvel akarják az ünnepnapot köszönteni. Magyar prédikációk lesznek mindenütt — egyes orthodox községekben is — s újabb fogadalmat fognak tenni, hogy a nemzettel, melylyel a szabadság védelmében az ország zsidó hitű fiainak vére összefolyt, jóban, rosszban együtt fognak küzdeni királyért és házáért. A szabadság, egyenlőség, testvériség ama nagy idő jelszavai, föltételei nemcsak az egyéni boldogulásnak, hanem az ország fejlődésének és virágzásának.

— **Zsidó referensről a kultuszminiszteriumban** adott hírt e héten egy budapesti napilap »Az izraeliták« olvassuk a »Magyar Hírlap« f. hó 23-ik számában

»már régóta panaszkodnak, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban a felekezet ügyét nem felekezetbeli ember intézi el, holott a többi felekezetbelieknél már az alkotmány visszaállítására óta ez a gyakorlat. E viszasságon — mint hírlik — Wlassics Gyula miniszter segíteni akar és az izraelita vallási ügyek előadására a miniszterium kebelében egy fiatal rabbit, ki egyszersmind jogot is végzett fog kinevezni.«

Az orthodox közvetítő bizottságának a lapja, a »Zsidó Híradó« legújabb száma erre a következő dementit adja közre:

A viszonyokat és körülményeket alaposan ismerve, mi egy perczig sem tápláltunk magunkban kétséget aziránt, hogy ezen közlemény az elsőtől az utolsó betűig merő képtelenség, melyet komolynak venni nevetséges volna. Mert hiszen mi jól tudjuk és legjobban tudjuk, hogy az izraeliták már régóta panaszkodnak, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban a felekezet ügyét nem felekezetbeli ember intézi el és nem áll az sem, hogy a többi felekezetbelieknél már az alkotmány visszaállítására óta az volna a gyakorlat, hogy minden felekezet ügyét az illető felekezet embere intézi el. A római katolikusokat kivéve, nincsen a kultuszminiszteriumban egyetlen egy oly előadó, a ki saját felekezete képviselőjeként szerepelne. Mindazonáltal és habár nem tartottuk komoly természetűnek a fentebb jelzett közleményt, mégis utána járattunk a dolgnak és a legilletékesebb helyen nyert információ és felhatalmazás alapján jelenthetjük, hogy a »Zsidó referens«-re vonatkozó hírelés semmi néven nevezendő alappal nem bír.

A mi bennünket illet, nem merüök a hírt ilyen kategorikusan leczáfolni. A »fiatal rabbi, ki egyszersmind jogot is végzett« mindenesetre — kacska, de hogy a miniszteriumban a zsidó referensi állás krealásával foglalkoznak, azt tagadni nem lehet; sőt elárulhatjuk azt is, hogy erre az állásra nem ugyan fiatal rabbi, ki

jogot is végzett, hanem megfordítva, fiatal jogász, ki rabbi is lehetne, van kiszemelve és ki jelenleg a pesti zsidóság egyik legvirulóbb intézményének ügyésze és jobbik keze. Érdekes, hogy a »fiatal rabbi, ki jogot is végzett«, a maga lapjában egy árva szóval sem emlékszik meg a kiröpített hírről, mely a »Magyar Hírlap« politikai entreffet-lei között látott napvilágot.

— Az iglói zsidó hitközség templomot épít s eme istenes munkájához a várostól is támogatást kért. A város közgyűlése elé f. hó 24-ikén került a kérelem, s ez alkalommal is bebizonyult, hogy a város minden polgára iránt egyforma elismeréssel és szeretettel viselkedik még ma is, a mikor a felekezeti gyűlés madarai kezdenek fölropkálni. 4000 frtot szavazott meg Igló városa a zsidó templom építésére s a mi jelentős dolog: egyhangulag. E cselekedete szinte vetélkedik Szolnok városáéval, a hol a város 160.000 forintos kölcsönt vesz föl a zsidó templom építő hitközség számára. Iglón azonban nem az áldozatkészség mértéke, hanem az áldozatkészség jelentkezőségének fölemelő formája az, a mi a szolnokival egy irányt mutat.

— A debreczeni hitközség 1895—97. évi munkásságáról most számol el egy testes füzetben. E ciklus legnagyobb alkotása kétségtelenül az új templom, mely párját ritkítja az országban. 1895-ben, mikor az építkezés küszöbén állottak, mintegy 54.000 frtra számíhattak. A fődolog tehát az volt, hogy a nagy alkotásra mindenáron pénzt teremtsenek. 624 imaszékből el is adtak 211-et, összesen 116.350 fl. értékben, mely vételárba régi imaszékek értékből 27.896 frt 85 kr. tudtak be, készpénzben befolyt 55.418 frt, követelés még 33.035 frt 14 kr. és rendelkezésre áll még 413 imaszék 118.750 frt értékben. A további szükségletek fedezésére résztkötvényeket bocsátottak ki 70.000 frt értékben, a melyekből 53.300 frt értékűt sikerült a hitközségi tagoknál elhelyezni s így a templomépítés céljára 105.418 frt készpénz állott rendelkezésükre, míg a többi hitelmiveletekkel fedezték. A kassai takarékszövetkezet átvállalta az imaszék vételhátralékokat 34.000 frtért, melyért a hitközség előkelői fedzeti váltókat adtak, míg a debreczeni első takarékszövetkezet 80.000 frtra egészítette ki folyó hitelét s a debreczeni kölcsönös segélyegyesület imaszékvevők könyveire 8750 forint kölcsönt adott. E szerint a házi kezelésben épített templom szükségletei fedezésére 201.468 frt állott rendelkezésre, a mit az évi jelentés pontosan és részletesen kitér. Ebből az összegből iskolaépítésre, huszmérőcsarnak építésére és telek vétel, illetőleg vételár törlesztésére 15.000 frt s a templomépítésre tényleg elhasználtatott 186.000 frt. A fölavatás, a mint annak idején megirtuk, 1897. évi szept. hó 8-ikán történt. — A hitközség felépítette a lefolyt ciklusban a huszmérő csarnokot, a melyben az orthodox hitközség mézárosai is méri a húst. Az építkezés 20.000 frtba került. Építettek továbbá a templom udvarán paplakást és a házmesternek lakóhelyiségeket. A vagyonszaporodás is igen jelentékeny: 46.490 frt 23 krral szemben a lefolyt 3 év alatt a hitközség tiszta vagyona 161.962 frt 87 krra emelkedett, sőt ha az épületek értékének a jövedelmezőség arányában történt emelésétől eltekintenek is, 15.704 frt 05 kr. vagyonszaporulat mutatkozik. Megemlékszik azután a jelentés a recepczióról és a millenniumról. Majd az iskoláról számol el. Az új iskola, melyet modernül szereltek föl, 70.000 frtba került. Az 1894/95—1896/97. három tanévben 1507 fiu- és leánygyermek járt a IV. osztályu fiu- és VI. osztályu leányiskolába, a kik közül 1130 volt tandíjmentes. Évről-évre 60—70 szegény tanuló kapott éltiruhát és az iskolaépületben a nőegylet által fentartott

táptintézetben 60 szegény gyermek télen ingyen ebédet. A tanítók és tanítónők lakbérilletményét 100—150, illetőleg 80—100 frtra emelkedően rendezték. A város az iskolasegélyt 1500 frtról 2000 frtra emelte. Az istentisztelet című fejezetből kiemeljük, hogy 1896. évi október 1-én költöztek ki a régi imaházból, a melyben 34 évig végezték ájtatosságukat. Rendszerezettek egy 1800 frtos kántori állást, mely most ideiglenesen van betöltve, alkottak új templomi rendszabályokat, annak keretében rendezték a kegyadományozást és meghonosították az önkéntes tiszteletbeli templomi rendezőseget, mely a hitközség fiatalabb tagjaiból áll. Szegények segélyezésére a lefolyt 3 évben 1336 frt 74 kr. fordítottak, esküvői gyűjtések alkalmából 573 frt 92 kr. gyűlt be, melyből 365 frt kiházasítási segélyt adtak. Javitottak továbbá hivatalnokaik helyzetén. Alapítványokban befolyt 14.200 korona és 6000 korona még hagyatéki tárgyalás alatt áll. (6000 korona néh. Steinfeld Antal, 5200 kor. néh. Steinfeld Ignác, 2000 kor. néh. Waisz Mózes, 2000 kor. néh. Biedermann Eisig, 2000 kor. néh. Katz József, 2000 kor. Reichmann Ármin, 1000 kor. István gőzmalom adománya, illetőleg hagyománya.) A templomnak a Zion-egyesület, özv. Katz Józsefné, Biedermann József, Weisz Sándor örökösei, Turai Farkas, Boros Izidor különféle berendezési tárgyakat adtak. Kisérletet tettek a kultuszadó rendezésével. Megadóztattak 200 új tagot, és az igazságos megadóztatás kulcsát keresték. A képviselő-representationalis kötelmeinek mindenkor megfelelt, 23 ülésén 122 határozatot hozott s az előjáróság 56 ülésén 516 határozatot. A község iktatójába a három év alatt 1203 ügydarab érkezett s a templomépítés ügyében mintegy 2000 drb levelet intézett el az elnökség.

A népmozgalmi adatok a következők:

	1895.	1896.	1897.	Összesen
Házasság kötött . . .	39	27	21	87
Született: a) fiu . . .	70	57	49	176
b) leány . . .	77	61	43	181
Elhalt: a) férfi . . .	47	48	45	140
b) nő . . .	41	34	31	106

A rabbiság a három év alatt 1053 hivatalos ügydarabot intézett el. Adófizető volt 1895-ben 450, 1896-ban 500, 1897-ben 505 s a folyó évre fölvétetett 660. Megemlékszik még a jelentés a halottokról és a jövő teendőiről, amelyek helyi érdekűek. A vagyon kimutatásáról a következőkben számol el az előjáróság:

A tiszta vagyon: 1895-ben 56.385 frt 18 kr., 1896-ban 60.527 frt 3 kr., 1897-ben 161.962 frt 87 kr.; az évi szaporodás: 1895-ben 9995 frt 95 kr., 1896-ban 4141 frt 85 kr., 1897-ben 101.435 frt 85 kr. összegeket képvisel. Végül a zárszámadásokat látjuk: 1895-ben 74.741 frt 95 kr., 1896-ban 144.751 frt 95 kr. és 1897-ben 106.287 frt 66 kr. volt a kiadások összege. Az iskolai zárszámadásokban a kiadások 1895-ben 10.901 frt 44 kr., 1896-ban 12.146 frt 12 krra rugtak. Látjuk, hogy kiválóan nagy munka volt e három évi, olyan, minőt az országban, a pestit kivéve, tán egyetlen egy zsidóhitközség sem végzett az országban. Ezt a nagy munkát Reichman Ármin, a debreczeni hitközség érdemes elnöke vezette, akinek alkotása és képességei előtt bizvást kalapot emelhetünk.

— A nagyváradai orth. hitközség Ullmann Izidor elnöklete alatt f. hó 20-ikán tartotta meg az évi közgyűlést, a melyen bemutatták a múlt évi munkásságról szóló jelentést s a folyó évi költségvetés-előirányzatot, a mely 55.000 frtra rug. Ebben egyedül az iskola (két polgári, két elemi) kiadásait 15.000 frttal irányozzák elő.

A tanítónők fizetésének felemelésére és a fiúiskolai tanítók ötödéves pótlékára nézve a közgyűlés az iskolaszéktől kér javaslatot. A gyűlés további folyamán megalakították az iskolabizottságot, helyeslőleg vették tudomásul a népkönyha működéséről szóló jelentést s elhatározták, hogy peszach egész tartamán a hitközség összes szegényeit s a helyben állomásozó zsidó katonákat ingyen fogják élelmezni. Hogy csak laskával-e, avagy teljes élelemmel, ezt a tudósító elfeledte megírni.

— **A szabadkai hitközség** 45 tagu új választmánya, melynek megválasztásáról előző számunkban adtunk hírt, f. hó 16-ikán alakult meg. Elnökké: id. *Milkó* Izidort drt, a kitünő író és az »Egyenlőség« munkatársát, alelnökké: *Geiger* A. Mórt, ügyészsze: *Blau* Géza drt, pénztárnokká: *Deutsch* Zsigmondot, ellenőrré: *Rothmann* Imrét, iskolaszéki elnökké: *Wohl* József drt, előjárókká: *Plesz* Sámuel, *Kunetz* Ignácot, *Taussig* Vilmost, templomatyákká: *Löwy* Simont, *Pollák* Józsefet, *Buchwald* Samut és *Neuhaus* Jakabot választották meg.

— **A pápai chevra kadisa** f. hó 21-ikén tartotta meg ez évi rendes ünnepélyét és díszlakomáját. A dél-éltti istentiszteleten *Roth* M. A. főrabbi mondott szép beszédet a chevra kadisa czéljairól és feladatairól. Az esti lakomán a város zsidóhitű előkelőségei mind megjelentek. Sok-sok felköszöntő hangzott el, közülök igazán figyelmet keltő és magasabb szempontokat érintő *Kemény* Béla városi jegyző volt, a ki a főrabbi dél-éltti prédikációjából kiindulva, szellemesen variálta a kedusa imának háromszor egymás mellett álló kodaus-át (szent), mondván, hogy a chevra kadisának kodaus a lényege, kodaus az iránya, kodaus a czélja, kodaus a szegények gyámoltása, kodaus a betegápolás és kodaus a halottaknak nyújtott végtisztességadása. A chevra kadisában azután azt az intézményt ünnepelte, a mely a felekezeti pártoknak békejobb nyújtásra ad alkalmat, a mint az egy szép történetben is meg van írva, a hol a haldokló anya úgy gondoskodott az örökségen osztozkodó gyermekei összebékíté éről, hogy megfogadtatta velük, mikép gyászforguló napjára mindig eljönnek a szülői otthonba, maguk elé teszik anyjuk arczképét és kezet fogva körül járják azt. Ezt a dolgot a tosztozó nagyon ügyesen vonatkoztatta a helyi viszonyokra s igazán szép sikert aratott. A városi jegyzőn kívül szép felköszöntőket mondtak még *Roth* M. A. főrabbi, *Steiner* József városi főorvos, *Kövy* József dr. járási orvos, *Löwy* László dr. chevra-orvos, *Koritschoner* Lipót dr., *Kende* Ádám dr., *Hirsch* Vilmos dr., *Steinberger* Lipót dr. ügyvédek, *Marton* J. L. egyesületi alelnök és *Fischer* Adolf városi képviselő.

— **Jubileum.** *Rosenberg* Lipót, az aradi izr. hitk. főjegyzője a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, f. é. márczius hó 3-án hivatalos működésének 50. évébe lép. — Az aradi hitközségi életnek ez az érdemes munkása teljes megnyugvással és jogos büszkeséggel tekinthet vissza multjára, mert mind ama alkotásokban, melyek az aradi izr. hitközség és intézményei történetét beragyogják, félszázados működése alatt kimagasló része volt; különösen fontos és tekintélyes azonban azon tevékenysége, melyet nemcsak az aradi hitközségben, hanem hazánk összes nagyobb hitközségeiben, sőt annak határain messze túl előnyösen ismert ékes tollával annak felvirágoztatása érdekében kifejtett. A hitközség és annak kebelében fennálló összes intézmények alapszabályai és szervezeti rendszere az ő tollának művei és alig mulik el hét, melyben ezek egyikét-másikat tekintélyesebb hitközségek is mintául igénybe ne vennék. El nem muló érdemet szerzett magának legujabban azon hathatós közreműködésével, melynek

folytán *Fischer* Elza leányárvaház-alapítványt, (mely annak idején több mint 2 millió korona alappal fog rendelkezni) létesített. *Rosenberg* Lipót főjegyző, kit 16 éves korában, akkor midőn édes apja életét a 48-as időkben egy golyó a templomudvarán kioltotta, az aradi hitközség apja iránt való elismerése jeléül választott jegyzővé, — 49. szolgálati éve daczára is terhes hivatását ifju erővel és fiatalos lelkesedéssel tölti be. Egyelőre egyáltalán nem gondol arra, hogy nyugdíjba helyeztetésének jól kiérdemelt jogát igénybe vegye — és szerény visszavonultságban él hivatalának, csak hivatalának és hivatásának.

— **A Machlup-féle üdülőház** ügyében *Lajos Viktor* főherczeg, védőhelyettes előtt tisztelegtek a héten Machlup-féle végrendelet végrehajtói: *Weinmann* Fülöp dr., *Rosenfeld* Henrik és *Székelly* Miksa dr. A hosszabb kihallgatás során *Weinmann* Fülöp dr. megköszönte a főherczeg elismerő kéziratát, melyről előző számunkban már megemlékeztünk, amire a főherczeg szóval is igen melegen nyilatkozott arról az alkotásról, mely *Machlup* Adolf nevéhez fűződik. A főherczeg a tisztelgőkkel hosszabban beszélgetett és az alapítvány egyes részletei felől kérdezősködött.

— **Kitüntetett zsidó tudós.** *Schechter* M. A.-t, a cambridgei egyetem talmud-tanárát, a ki mint egyptologus irodalmi munkásságával is nagy hirre tett szert, az egyetem disz doktorává nevezte ki.

— **Az osztr. magyar bank** egyik megürült bécsi igazgatósági tagsági helyére az e héten tartott főtanács ülésen *Boschan* Vilmost választották meg.

— **Kormánytanácsos.** *Frankl* bécsi rendőrségi tanácsost ő felsége, kiváló szolgálatai jutalmazásául, kormánytanácsosi czimmel tüntette ki. Nevezetes, hogy a bécsi rendőrségnek ez a kiváló munkása olyan vallásos zsidó, minőhöz az övéhez hasonló magas állásban nem igen vagyunk hozzászokva.

— **Az immunitással való visszaélés ellen** az osztr. Izr. Unio egyesület tiltakozott a minap. *Schneider* képviselő ugyanis azt kiáltotta az alsó-ausztriai tartománygyűlésen, hogy »a zsidók fejére díjakat fognak kitűzni«! Ebben a közbekiáltásban az Unio a bűnös igazat és nyilvános erőszakoskodásra való bujtogatás ismérveit látja, a melyet a parlamenti immunitás köpenyge alatt követnek el. *Gudenus* br, tartományi marsall, a gyűlésen *Schneider*t nem utasította rendre s ezért a házszabályokra való hivatkozással az ő eljárása ellen is protestálnak.

— **Alapítványok.** *Herzmann* Bertalan, a pesti hitközség templomelőjárója, abból az alkalomból, hogy czége 25 éves fenállását ünnepli, 1000 frtos alapítványt tett a hitközségi iskolák tanszergyűjteményének fejlesztésére. Ilyen irányu alapítvány nagyon elkelt, mert a pesti hitközség tanszergyűjteménye a fényes iskolához nem egészen méltó — *Fischer* Sámuel Baján, az ottani főgymnásium javára 1000 koronás alapítványt tett. Az alapítvány kamatai a magyar történelemben kitünő előmenetelt tanusító két növendék között felekezeti különbségre való tekintet nélkül osztandók szét.

— **Esküvők.** *Wolfner* Gyula nagyiparos, a *Wolfner* Gyula és társa börgyáros czég tulajdonosa és *Wolfner* Tivadar orsz. képviselő testvére, feleségül vette e héten *Brüll* Armin nagykereskedő szép és művelt leányát, *Hedvig* kisasszonyt. Az esküvőn a két előkelő családnak nagyszámu tisztelőiből fényes nászközönség volt együtt. Igy a főváros kereskedelmi és nagyiparos osztályainak, pénzintézeteknek és vállalatoknak fejei, vezetői. *Horánszky* Nándor, *Lánczy* Leó, *Neumann* Armin, *Weiss* Berthold, *Matuska* Péter, *Sághy* Gyula,

Mezei Mór képviselők, több állami főhivatalnok, *Perleberg* miniszteri tanácsos, *Horacsek* pénzügyi főtanácsos, *Natorp* br. pénzügyi titkár, *Báldány* dohánygyári igazgató stb.

Saborsky Edének, a budapesti vásártéri vásár-pénzlár igazgatójának, a *Saborsky* József és társa, bécsi és párisi bizományos cég társtagjának nagymiveltségű lányát, *Nelli* kisasszony *Fuchs* Náthán, a *Schossberger* Henrik cég irodafőnöke e héten mennyezet alá vezette. A zsinagógai esküvőnek nem mindennapi fényes nász-népe volt, mely a menyasszony felekezeti életben is előkelő szerepet betöltő atyjának tisztelőiből és a vőle-gény előkelő összekötéseiből került ki. A főváros tisztviselői kara és a fővárosi pénzügyi intézetek főtisztviselői a násznép soraiban bőven voltak képviselve. A fiatal párt, miként a főtebbit is, *Kohn* Sámuel dr. pesti rabbi eskette.

Kohn Sámuel dr.-nak a pesti hitközség rabbijának és a tudós történetírónak fia, *Kovács* Géza, a magyar ált. Hitelbank cégvezetője Bécsben nőül vette *Kuffler* Józsa kisasszonyt. Rabbijának családi ünnepét a pesti hitközség a magáénak is tekintette és szeretettel vett abban részt. Nemesak a hitközség mint testület, hanem annak egyes tagjai is örömmel köszöntötték a távolból a fiatal párt, akiket a pesti hitközség rabbija, az egyik örömapa adott össze Bécsben.

Hecht Bernát budapesti ismert nagykereskedő leányát, *Jenny* kisasszonyt *Gross* Andor tekintélyes budapesti gabonakereskedő feleségül vette. A zsinagógai esketésen a a diszes násznép soraiban bortfai *Hüvöss* József királyi tanácsos és *Rémi* József vezetése alatt megjelentek a f. VIII. kerületeinek képviselői is.

— **Halálozások.** *Beer* Berthold, gyáros, a pesti izr. hitközség előljáróságának tagja, hosszabb szenvedés után f. hó 21-ikén elhunyt Budapesten. Felekezeti életünkben nevezetes tevékenység fűződik nevéhez. Hosszabb időn át elnöke volt a budai hitközségnek, a melynek területéről, midőn a pesti oldalra költözött, érdemei elismerésül tiszteletbeli elnökül választották. A pesti hitközség vezetői között is megfelelő munkakört talált az ő ügy-szeretete és önzetlen munkássága, melyet a hitközségi ügyek szolgálatába állított. Mint gyáros kereskedelmi körökben szerzett sok tisztelőt, szolid, becsületes üzleti eljárásával, a mivel mintául szolgálhatott. 23-ikán temették nagy részvétellel. Végtisztességadásán megjelentek a pesti és budai hitközségek papjai, a pesti és budai hitközségek és a chevra-kadisa előljárói, több ipari vállalat és pénzügyi intézet vezetői. *Mezey* Mór és *Weisz* Berthold orsz. képviselők, *Ehrlich* Mózes a pesti chevra elnöke, *Goldziher* Ignác dr., a pesti hitközség titkára, egyetemi tanár, *Leipzig* Vilmos, *Linzer* Imre, megyeri *Krausz* Lajos, a pesti hitközség tisztviselői kara, az orsz. izr. kézműves-egyesület növendékei és számos jótékony-egyesület, melyeket a pihenőre tért munkája gyümölcsiben szívesen részesített. Gyászbeszédet *Kayserling* dr. és *Goldberg* Rafael dr. mondtak ravatalánál. A haláláról kiadott gyászlapot a következők irták alá: dr. Wittmann Móri é. szül. Beer Regina, Engl Hugóné szül. Beer Berta, Bretschneider Vilmosné szül. Beer Josefín, Beer Artur, Beer Oszkár, dr. Lang Ignáczné szül. Beer Irén gyermekei; dr. Wittmann Mór, Engl Hugó, Bretschneider Vilmos, dr. Lang Ignác vejei; Beer Salamon testvére; Beer Salamonné szül. Altstätter Julia, Koháry Gusztávné szül. Engl Julia, Fon Dezsóné szül. Engl Róza, Kun Bertalané szül. Lewy Gizella sógornő; Berger Dávid, Kohári Gusztáv, Fon Dezső sógornő. Számos unoka. Tisztelői és hozzátartozói a haláleset alkalmából tekintélyes összeget áldoztak jótékony célokra.

Neumann Albert, egy jó lelkű öreg ur, ki utolsó napjait csöndes visszavonultságban töltötte f. hó 18-ikán 82 éves korában jobb létre szenderült Budapesten. Nagy család, előkelő fiai, köztük *Neményi* Miksa a budapesti bankigazgatója gyászolja elhunytát. F. hó 20-ikán temették nagy részvétellel.

Ipolyságon f. hó 21-ikén meghalt *Winter* János, ki az ipolysági status-quo hitközség alapítói közé tartozik s annak hosszú időn át elnöke volt. A megboldogult sokáig működött közpályáján s úgy felekezete mint a polgári társadalom körül nagy érdemeket szerzett. Tanulmányait Vácott, az ottani gymnasiumban végezte, egyik tanára a jelenlegi püspök, *Schuster* Constantin volt. A szabadságharcz kitörése előtt, mint patvarista működött báró *Matthényi* László akkori alispán alatt; majd a szabadságharcz kitörésekor őt is zászló alá hívta a hazáért rajongó szive, s a harcokban mint főhadnagy vett részt. A titáni küzdelem végével ismét a vármegyénél találjuk, amelynek esküdtje, majd tb. aljegyzője volt. Elhunytát fia *Winter* Fülöp cs. és kir. százados a 23-ik gyalogezrednél, Budapesten, leánya *Murányi* Elemér dr. ügyvéd hitvese, Carola, és unokája *Bacher* Vilmos dr. semináriumi tanár fiacskája, Ernő, végre *Winter* Lipót Pöstyénben és *Winter* Sándor testvéröccse a *Winter* Sándor és Fiai cég és a Pöstyéni Fürdői Főbérlet seniora és annak családtagjai siratják.

— **Tizenkét nap története.** A mi kedves dolgozó társunk, dr. *Hevess Kornél*, ki 12 nap előtt tette le a rabbivizsgát, kit 9 nap előtt egyhangulag szolnoki rabbivá választottak és kit 6 nap előtt pappá avattak, 3 nap előtt eljegyzését ünnepelte, *Gleichmann* Stefánia kisasszonnyal, *Gleichman* Lajos, bpesti ügyvéd kedves testvérhugával Budapesten. A nélkül, hogy tudtuk volna hát, osztozkodtunk *Hevess Kornél* muzsájában. »Lant és Biblia« című szép kötetéből csak a biblia szolt az »Egyenlőség«-nek — a lant *Kegyednek* muzsikált, szép menyasszony. Fogadja szívből jövő gratulációkat.

— **Még egy rabbi eljegyzése.** A szentesiek fiatal, tudós rabbija, dr. *Hoffer* Armin, ki a rabbiképző intézet egyik legkitünőbb növendéke volt, jegyet váltott *Polacsek* Ilona kisasszonnyal, *Polacsek* Ferencz, tekintélyes gyöngyösi kereskedő szép leányával.

— **Névmagyarosítás.** Abban az akcióban, mely a nemzetessel való összeforadást, a nevek megmagyarosítása révén is elő akarja segíteni, mint eddig mindig, a lefolyt 1897-évből is a zsidó hitű lakosság járt legelől. Az 1897 évi névmagyarosítások közül 53% esett a zsidó hitűekre, tehát az összes névmagyarosításoknak több mint fele.

— **Brill** Ármin 300 frtja. A héten örömnappja volt a pesti hitközség ama tagjának, a kinek neve e sorok élén áll. A leánya esküvője volt soron s a mig az egyházi aktus előtt készülődtek erre az életbevágó dologra, addig egy vendég egy kis históriát elevenítette föl, a mely szintén egy házasságról szól, de annak idején majd *Wahrmann* Mór állásába került. A historia pedig nagyon jelentéktelennek látszik, mert össze-vissza 300 pengőről van szó; közelebbről nézve azonban egy nagy elvről. Történt pedig a dolog a következőképen: Az idő *Wahrmann* halálát megelőző 2 év. A hősnő egy pesti tanítónő, aki szintén narancsvirágot akart a fejére tenni. A szíve választottja megvolt, hanem a ládafiában kevés pénz mutatkozott. Ez okból a tanítónő kisasszony a pesti hitközség kihazasítási alapjához 300 frtért folyamodott. Az alap bizottsága megszavazta a 300 frtot s az előljáróság, a mely elé került, szintén, noha *Wahrmann* ellenezte abból az okból, mert szerinte a kihazasítási alap szegény

leányok támogatására való s egy állásban levő tanítónő szegény leánynak nem tekinthető. Két forum után a kiházasítási segély dolga a választmány elé került, amely végérvényesen volt hivatva dönteni. A választmányi ülést azonban elhalasztották. Mivel pedig a tanítónő esküvéje már kellőképpen ki volt hirdetve, s mivel két forum a segélyt úgy is megszavazta, a tanítónő abban a hiszemben, hogy hiszen a harmadik forumnak nem lesz ellene kifogása — szépen mennyezet alá ment a völegényével. Az esküvő után a hitközségi választmány összeült és többek között tárgyalás alá vette a tanítónő kiházasítási segélyét is. Wahrmann megint fölvetette a kérdést és ez uttal ő győzött, egy szótöbbséggel 13—12 ellen, és pedig azon a czimen, hogy a kiházasítási segély — leányoknak való, de nem asszonyoknak; holott a kérdéses tanítónő a választmány ülése idején már asszony volt. A tanítónő kérelmének támogatói azonban nem nyugodtak s a legközelebbi választmányi ülésen megint előhozakodtak a dologgal. Tenczer Pál volt a szószóló, a ki nem ugyan kiházasítási segélyt, hanem most már 300 frt remunerációt kért a tanítónő számára szolgálatai előismeréséül. Kapta magát erre Wahrmann és fölvetette a kabinet-kérdést, mondván, hogy szavazás előtt kijelenti, mikép a remuneráció megszavazás esetén, a mely a kiházasítási segély körül vallott fölfogását tenné nevetségessé — levonná a konzekvenciákat. És mégis megtörtént a nagy dolog! Tenczer indítványa mellett 18-an, Wahrmané mellett 7-en szavaztak. Wahrman nem vette a dolgot tréfára, hanem *Deutsch*hoz, az alelnökhez azonnal levelet írt, melyben tudatta lemondását és kérte az agendák átvételére. Nagy lett erre a zavar, mert ilyen komoly-nak — bár Wahrmant az elvek emberének ösmerték, még sem hitték a dolgot. — Mi ez? mi ez? kérdezte erre fölpatanva Brüll Ármin? — Megmondták neki, hogy Wahrman mit csinált. — Eh, mondta erre Brüll, csak nem fogjuk 300 frtért Wahrmant elszalasztani! s azzal elővette a tárczáját, kiolvasott belőle 300 frtot, s így szó't tessék a 300 frt a tanítónő számára. — A fogas kérdés meg volt oldva. A tanítónő megkapta a maga 300 frtját s a Wahrmann elvét is meg lehetett menteni. Mivel pedig így az elv meg volt mentve, Wahrman visszavonta leköszönését s tovább vezette a hitközség ügyeit.

— A »Pesti Chevra Kadisa« tudvalevőleg évenként Adar hó 1-ső napját megelőzőleg meg szokta ünnepelni magasztos czélú intézményének alakulási évfordulóját. Ezt évenként felváltva, egyszer a dohány-utczai, egyszer pedig a rombach-utczai templomban tartja meg. Az idén az utóbbiban ünnepelték. Jelen voltak: a hitközség és a chevra kadisa tagjai színe-java, az elnökség és előjáróság *Ehrlich* Mózes elnök és *Mezei* Ferencz dr. ügyész és titkárral élükön, a rabbiképző intézet vezérlő férfiai, élükön *Bloch* rektorral, a rabbiság és számos előkelőség. Az ünnepi szónok *Kaiserling* dr. rabbi és hitszónok volt, aki nagyobb szabású, az egész intézmény eszméjét, feladatát és működési körét felölelő gyöngyörű beszéddel költötte le az ájtatos hallgatóság figyelmét. Ékes szavakban mutatott rá az egész intézménynek alapvető intenciójára, a jótékonyagra, a melyet a chevra kadisa betegek ápolása, szegények gyámolítása, aggok és sinylők eltartása, és gyászba borultak vigasztalása által oly áldásosan és bőségesen gyakorol. A gyöngyörű szónoklat, minő ezen templomban ily alkalomból kifolyólag ilyen alakban eddig csak kevés hallatszott, áhitatos imával végződött, melyben a tudós rabbi a chevra vezetőire, intézőire és a nehéz szolgálatban álló tisztviselőire kérte a Mindenható áldását. Az Istentisztelet magasztos voltát lényegesen emelte *Bachman* Jakab főkántor által előadott יום כפור

קמן-ima, melyet az énekkarral művésziiesen előadott יום כפור-ímával vezetett be.

— **Emlékünnepély.** A pesti chevra kadisa nagy jötevője: bold. *Kann* Ármin emlékének tiszteletére, a megdicsőült halálózási napjának évfordulóján, 1898. évi február hó 28. napján, d. u. 5 órakor a Pesti chevra kadisa által fenntartott aggok intézete imaházában (Hungária-út és Erzsébet királyné-út sarkán) gyászünnepélyt rendez.

— **Esküvő.** A debreczeniek népszerű »Farkas bácsija« a tetőtől talpig magyar Turai Farkas [fia, *Turai Frigyes*, tartalékos hadnagy f. hó 20-ikán vezette mennyezet alá a pompás új debreczeni templomban *Liederman Ilona* kisasszonyt, *Liederman Mihály* leányát! Debreczenből. A templomot teljesen megtöltötték az örömszülők barátjai és tisztelői, kik lelvezettel hallgatták a szép magyar beszédet, melyet *Krausz Vilmos* főrabbi az új párhoz intézett

— **Az asztalfiából.** Ez lesz a czime egy kötet tárczának és elbeszélésnek, amelyet *Grósz Gizella* írt. Az író nő hímes tollát és drámai erejű novelláit az »Egyenlőség« olvasói is jól ismerik, mert közülök néhány itt látott napvilágot. A kötet, mely márczius havában fog megjelenni, érdekesnek ígérkezik. Előfizetni egy frtjával lehet. Megrendelések az író nőhöz Szilágy-Csehre küldendők.

— **Az Ifjuság legújabb száma** az »Egyenlőség« előző számával egyidejűleg jelent meg. Az új szám még tarkább, még változatosabb mint az eddigiek. Vers, elbeszélés, mese, hasznos tudnivaló, szép mondások, képek, vallásos, hazafias és ismeretterjesztő irányban váltakoznak benne. Rengeteg sok talány, adoma, szerkesztői posta egészíti ki a 32 sűrűen nyomott oldalra terjedő füzetet, melyet, mint előzőit, bizonyára örömprepesve böngészgetnek kis olvasói, a kik gyermeki szeretetük és ragaszkodásuk kedves jeleivel már is elárasztják a nekik mesélgető bácsikat és néniket, a kiket az írás és rajzolás művészei közül válogattunk össze. Ebből a számból mutatót is közlünk az »Egyenlőség«-ben. *Samu bácsi Zsidó farsang* (purim) című leírását képpel. Hogy ezen az irány-dolgozaton kívül mi minden van még az »Ifjuság« ez évi 2. számában, azt feltünteteli az itt közölt tartalomjegyzék: Péntek esti hangulat (Vers.) *Andor* bácsitól. — Piros bugyelláris. (Naplójegyzet.) *Irta Benedek* Elek. — Édes hazám. (Vers.) *Irta Erdélyi* Zoltán. — Az ajándék. (Elbeszélés.) *Irta Roboz* Andor. — Aranypor. (Rabbik bölcs mondásai.) — A rajzművész. (Vers, képpel.) *Terah*, Abraham és Nimród (Mese) *G—g* M.-től. *Eszter* királynő. (Vers, képpel.) — A hős Pali. (Elbeszélés.) *Irta Benedek* Elek. — Az irigy és telhetetlen. (Verses mese.) *Roboz* bácsitól. — Libapásztor (képpel.) — Lilike. *Elek* apa verseskenyéből. — A kis Mórícz rosz szerencséje. (Igaz történet.) *Irta Bun* Samu. — Magyar lányok. (Vers.) *Irta Erdélyi* Zoltán. — Simsi. (Regényes elbeszélés.) *Irta Nagy* Endre. — Régi mesék és mondák. (Lusta Kati. A becsületes ember és a csaló.) — Innenonnan. — Ejnye be jó! (képpel.) — Rétes lesz! (képpel.) — Rege az ibolyáról. *Irta Erica*. — Az ügyvéd és a paraszt. (Mese.) — Társasjáték. — Mulattató. — Talányok. — Talányfejtések. — A mi postánk.

* **Családi és nemesi czimerek**, régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: *Linhart Vilmos*, arcképfestő műintézete, Budapest, VIII., Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

* A Schlick-féle vasöntöde és gépgyár r. t. f. hó 21-én tartotta rendes közgyűlését *Dessewffy Aurél* gróf elnöklete alatt. Az igazgatóság jelentése szerint a tiszta bevétel 213.753 frt 35 kr. volt, mely összegből a gépek értékleszállítási számlájából 30.000 frtot, a gyárepületek számlájából 20.000 frtot, kétes követelések czimén 83.364 frt 67 krt irnak le. A fenmaradó 150.388 frt 68 krból a tartalékalaphoz 4 százalékot, 6015 frt 55 krt, az igazgató és igazgatóság jutalékára 8 százalékot, 12031 frt 10 krt fordítanak s az ezután maradó 132.342 frt 3 krhoz hozzáadva a mult évről áthozott 11.673 frt 9 krt, 144.015 frt 12 kr. áll a közgyűlés rendelkezésére. Ebből a 10.000 darab részvény szelvénynek 13 forint-jával (6 $\frac{1}{2}$ %)-val való beváltására 130.000 frtot fordítanak, a fenmaradó 14.015 frt 12 krt új számlára írják. A közgyűlés a jelentés tudomásvétele s a felmentések megadása után *Langensfeld Frigyes* igazgatónak elhunyt alkalmából legmélyebb sajnálatának adott kifejezést s emlékét jegyzőkönyvileg örököltette meg. Az igazgatóság-ból kilépő *Kohner Ágoston* és *Láng Lajos* igazgatósági tagokat újra megválasztották. A felügyelő-bizottság tagjai lettek: *Radóczy János*, *Németh Titusz* és *Czettel Gyula*. Végül *Lovrich Gusztáv* részvényes köszönetet mondott az igazgatóságnak, felügyelő-bizottságnak s a tisztikarnak az elért szép eredményért.

Az apatini izr. fiókhítközsegtől.

Pályázat.

Az apatini izr. fiókhítközsegnél 1898. évi május hó 1-én betöltendő előimádkozói állásra pályázat hirdetik. — Évi javadalmazása 350 frt fizetés, természetbeni lakás, sechita s a szokásos mellékjövedelem. — Felhivatnak mindazok, kik ezen állásra pályáznak, hogy életkorukat, családi állapotukat, képesítésüket, valamint eddigi működésüket hitelt érdemlőleg igazolják.

Megkívánatlik, hogy az illető jó előimádkozó, sochet ubodek vekoreh és mohel legyen.

Próbaelődásra csakis a meghivottak fognak bocsájtatni s csak a megválasztott számára biztosítatik 25 frt erejéig uti és átköltözési átalány.

Figyelembe csak azon teljesen fölszerelt pályázatok vétetnek, melyek f. é. márczius hó 15-éig az alulirott előljáráshoz beérkeznek.

Apatin, 1898. évi február hó.

Spitzer Izidor,
alelnök.

Dr. Bruck Mór,
hitk. elnök.

HIRDETÉSEK.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkóraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a cég jó-hirneve.

→ Szombaton és ünneppnapokon zárva. ←

Legismeretesebb
magyar
gyártmány.

Gőzcséplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó felvilágosítással és tanácsal,
ugyszintén

általános árjegyzékkel
vagy részletes

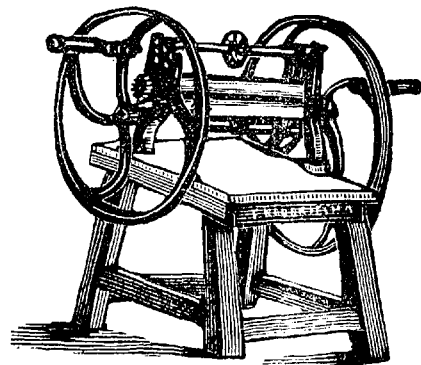
költségvetéssel,

szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czimre ügyelni tessék!

מצות מאשיענין

Az eddig gyártott maczószegek között a legujabak, legczélszerűbbek, egyszerű szerkezetűek. könnyen, gyorsan és kitűnően kezelhetők.

Kaphatók:

FRIEDRICH ALAJOS

gépgyárában

VÁCZOTT.

Árjegyzékek ingyen és bérmentesen kaphatók.

KÖNYVKERESKEDÉS és HÉBER KÖNYVKIADÓ ÜZLET

BUDAPEST, Király-utca 8. szám.

Műhímzőintézete az 1885. országos kiállításon, valamint a millenniumi kiállításon első díjat nyert.

Allandó kiállítás a magy. keresk. muzeumban.

Van szerencsém a t. cz. közönséget értesíteni, miszerint a »LÖWY M. E. FIA«-féle csődtömegből való alkalmi bevásárlásom következtében 40% árengedményt nyújthatok tisztelt vevőimnek.

Raktáron tartok: mindennemű héber műveket (ספרים) úgy mint:

Hebraicá-t, Judaicá-t, Alkalmi beszédek-et, Folyóiratokat és Tudományos műveket.

לוחות הפעלים

A héber ige- és névragozás tabellái. Módszeresen rendezte és nyelvtani jegyzetekkel kísérte Füredi J., képző-tanár. Ára 20 kr. 25%.

למוד המקרה והלשון

Héber (ABC) olvasó- és gyakorló-könyv. Irta Kircz J., tanár. Ára 20 kr. 40%.

מגלת אסתר.

Magyar vagy német fordítással. Ára 10 kr. — Pergamentra irva 4 frttől 15 frtig.

הגדה של פסח

Magyarra vagy németre fordítva. Ára 10 kr. ספרי תורה új vagy használt 100 frttől 200 frtig.

Hétköznapi és ünnepi imakönyvek finom bőr- vagy bársony-díszkötéssel. Gyapot és selyem מליתים 2 frttől 50 frtig.

Kiváló tisztelettel STERNBERG ÉS TÁRSA.

KÉ

PES CSALÁDI LAPOK.

Szerkeszti: dr. Tolnai Lajos; kiadja: dr. Murányi Ármin.

Előfizetési árak a

»HÖLGYEK LAPJA« és a »REGÉNY«

melleklettel együtt:

Egészévre 6 frt. — Fél évre 3 frt. — Negyedévre 1 frt. 50 kr.

Mutatványszámokat

kivánatra ingyen és bérmentve küld a

»Képes Családi Lapok«

kiadóhivatala

Budapest, V., Vadász-utca 14.

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

AZ
EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy a Magyar Királyi Szab. Osztálysorsjáték VI. osztály huzása (I. sorsjáték) f. é. márczius hó 9-től április hó 6 ig lesz és pedig a következő napokon:

➡ **Márczius 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 28, 29, 31.** ➡

➡ **Április 1, 4 és 6.** ➡

A huzások mindig d. e. 9 órakor kezdődnek és a magyar királyi kormány ellenőrző hatósága és kir. közjegyző jelenlétében nyilvánosan történnek a fővárosi vigadó termében. A sorsjegyeknek a VI. osztályra való megújítása tervezetszerűen, minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt 1898. márczius hó 2-ig eszközözendő.

Budapest, 1898. február hó 27-én.

Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága

Lónyay

Hazay.

30,000 pénz-nyeremény **9.550,000** korona **össz-értékben**

a magyar kir. szab. osztálysorsjáték márczius 9-től április 6-ig tartó VI. osztályu főhuzásban kerül kisorsolásra.

Sorsjegyeket eredeti áron és pedig 1 egész 80 frt, 1 fél 40 frt, 1 negyed 20 frt, 1 nyolczad 10 frt csak az összeg előzetes beküldése mellett szállit

Lukács Vilmos főelárusító **Budapest V., Sas-utca 1. sz.**

➡ A szerenose kodvező voltáról nevezetes főgyűjtődémbe számos főnyeremény többek között a 9899. számra 30,000 korona, a 88874. számra 20,000 korona, a 10094. számra 5000 korona stb. stb. nyeremény esett. ➡

„THE GRESHAM”

életbiztosító-társaság
LONDONBAN.

Magyarországi fiók: **BUDAPEST,**
V., Ferencz József-tér 5/6,
a társaság házában.

Ausztiai fiók: **BÉCS,**
Giselastrasse 1. sz. alatt,
a társaság házában.

A társaság vagyona 1895. decz. 31-én kor. 147,562.080.—
Évi bevétel biztosítások és kamathól
1895. évi december 31-én . . . > 27,094.875.—
Kifizetések, biztosítási és járadéki szer-
ződések, valamint visszavásárlások
stb. után a társaság fennállása
óta (1848) . . . > 321,644.530.—
Az 1895. évben a társaság 8761 köt-
vényt állított ki . . . > 82,267.300.—
összeg értékekben.

Prospektusokkal és díjtáblázatokkal,
melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá
ajánlatokkal díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar
monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak
és a
magyar és osztrák fiókok.

MATTONI FÉLE
GISSHÜBLER
legtisztább égvényes.
SÁVANYUKUT

מצות בהכשר גמור

Sütődénk,

mely az 1870-ik év óta

országszerte mint legmegbízhatóbb ismeretes, ez évben is
főtisztelendő ULLMANN FRIGYES veje és helyet-
tese szigorú felügyelete alatt a pesti hengermalom által
készített lisztből a legfinomabb מצות-t készíti a legujabb
mód szerint, alulról való fűtéssel.

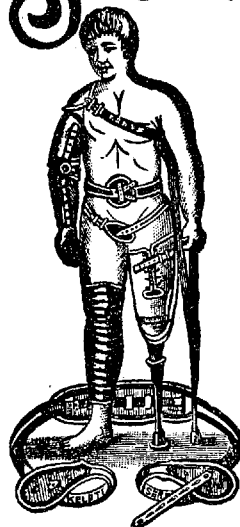
A csomagolás 5 kilós csomagokban történik, kívánatra
ládákban is történhetik, az elszállítás a kívánt időre, ugy-
vasúton, mint hajón pontosan eszközöltetik.

Tisztelettel

Kohn Ignác és fia
V á c z.

Specialista
sérvkötőkben

Cs. és kir. osztr.-magyar
és belga kir. szabad.
Kitünt. Brüsszel 1893,
arany érem és díszokmányokkal.

KELETI-FÉLE
s é r v k ö t ő

a legtökéletesebb ezen nemben,
nem csuszik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12 >

Gyáramban készülnek ezenkívül:
múlábak, műkezek, műleges fűzők, egye-
nestartók, járó és nyújtó gépek, gummi
görcsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötyszerész és orvos-szabászi műszerész
BUDAPESTEN.

Főüzlet: IV., Koronaherceg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt
borítékban.

Az „Erzsébet” Gőzmalom Társaság BUDAPESTEN,

mely a »PANNONIA« gőzmalom átvétele óta, a husvétli lisztek gyártását folytatja
ajánlja a husvétkor használatos lisztfajtákat

megfelelően

a budapesti gőzmalomok eredeti lisztszámainak, melyek az itteni rabbinátus és különösen főtisztelendő
Pollák Lipót rabbi úr,

szigoruan rituális

fölügyelete alatt készítettnek.

Szives megrendelések a legolcsóbb napi árak mellett fogantatosittatnak.

Czim: „ERZSÉBET” Gőzmalom Társaság Budapest.

„Luiza” Gőzmalom Részvény-Társaság Budapesten.

M E G H I V Ó

Budapesten, 1898. évi márczius hó 12-én, délelőtti 10 órakor, a »Magyar Fővárosi Malomegyesület« tanácskozó termében (Erzsébet-tér 19. sz., II. emelet) megtartandó

rendes közgyűlésére

a Luiza Gőzmalom Részvény-Társaságnak Budapesten.

A gyűlés tárgysorozata:

1. Az igazgatóság jelentése és a 1897. évi zármérleg előterjesztése.
2. A főügyelő-bizottság jelentése.
3. Az osztalék megállapítása.
4. Egy igazgatósági tag választása két év tartamára.
5. A főügyelő-bizottság megválasztása egy év tartamára.

Budapesten, 1898. február hóban.

Az igazgatóság.

Az Újlaki Téglá- és Mészégető

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT

folyó hó 19-ki közgyűlése **2000 darab** új részvénynek **210 forintos** árfolyam mellett való kibocsátását határozta el úgy, hogy négy darab régi részvényre, egy darab új részvény essék.

A társulat tisztelt részvényesei ezennel fölszólítatnak, hogy alapszabályilag biztosított elővételi jogukat a törzsrészvények előmutatása, lebélyegesztetése és az 50 forintos első részlet lefizetése által a társulat irodájában (Budapest, V. ker., Béla-utca 5. szám), folyó évi február hó 21-től márczius hó 5-éig annál is inkább gyakorolják, miután folyó évi márczius hó 5-ike után az elővételi jog megszűnt.

Budapest, 1898. évi február hó 20-án.

Az igazgatóság.

M E G H I V Ó

a Budapesti Bankegyesület Részvény-Társaságnak

1898. évi márczius hó 3-án,

délelőtt tizenegy órakor, saját helyiségeiben (Budapesten, V. ker., Fürdő-utca 1. szám), tartandó

évi rendes közgyűlésére.

Tárgyrend:

1. Az igazgatóság jelentése a lefolyt üzletéről.
2. A főügyelő-bizottság jelentése.
3. Az 1897-ik évi mérleg megállapítása és a nyereség hováfordítása iránti határozat.
4. Az igazgatóságnak és a főügyelő-bizottságnak a lefolyt üzletére a fölmentvény megadása.
5. Az igazgatóság megválasztása három évre és évi fizetésének megállapítása.
6. A főügyelő-bizottság megválasztása egy évre és évi díjainak megállapítása.

Budapesten, 1898. február hóban.

Az igazgatóság.

Gyöngyszemek a talmudból és midrásból.

— Forrásokból szerkegeti: Szabolcsi Miksa. —

— Hogy tettél szert ilyen nagy befolyásra, Abba?

— Ugy, hogy a magam érdekében sohasem vettem igénybe.

Hitet akar az Isten és nem megszokást; szívet akar az Isten és nem pusztá ajkmozgást.

Az ima és vallásgyakorlatok eszközök az ember nemesbülésére. A ki azt hiszi, hogy ezekkel magukkal is eleget tett az Örökkévaló akaratának, olyan, mint a machuzabeli pásztor, ki a rendelt gyógyszer helyett a papirost vette be, melyre az orvos a gyógyszert följegyezte.

A harag balgává változtatja a bölcsét, dadogóvá a prófétát, állattá a mindennapi embert.

A hazug gyűlöli a hazugságot — másnál.

— Mintha Isten ellen emelne fejszét, olyan bünt. követ el az, ki házasfelek közt megzavarja a békét.

A bálványimádó is kedvesebb az Örökkévaló előtt a szentnél, ki zavarja a község békéjét.

Legyen lakásod, légy független, tudj élni, legyen miből élned, — aztán nősülj.

Némelyek megfordítva csinálják.

Egymagad csak egy terhet tehetsz vállaidra, másnak a segítségével háromszor annyit rakhatsz föl.

Vigyázz a beszédedre, hogy hazudozásra ne szolgáltatson alkalmat. Mert veszedelmes ám a szó, veszedelimesebb a kigyó marásánál. Mert a kigyó csak ott ölhet, a hol ő maga van, míg a szó elhangozhat Rómában és ölni ölhet Antióchiában.

Némely ember büszkesége nem más, mint ügyes takaró. (Büszkeséggel leplezi tudatlanságát, lelki fogyatkozását.)

A kit nem szeretnek embertársai, nem kedves az Isten előtt sem.

— Miért ép Izrael a kiválasztott a népek között?

— Figyelj hasonlatomra.

— Hatalmas király átadja koronáit szolgálóinak. Vigyázzatok — szól a parancsa — mindegyikre külön-külön, de különösen a legegyszerűbbre. — Miért — kérdi félénken egyik szolga — kötöd ezt jobban a lelkünkre a többinél? Hisz a többi pompásabb, gazdagabb, drágább? — Azért — felel a király — mert ezt viseltem, mikor legelőször kiáltottak ki királynak.

Kedvesek Isten előtt a többi népek is, hatalmasabbak is, sok tekintetben kiválóbbak is Izraelnél, de mégis csak Izrael volt az, mely először hirdette őt a világnak: ez Izraelnek a kiválasztottsága.

Ki vagy választva, Izrael, tanításra, példaadásra, szenvedésre.

— Miért rendelte Isten az áldozatokat? Telhet-e kedve Istennek az állatok kövérében?

— Figyelj hasonlatomra:

Király fia idegenben hozzászokott paraszt-ételekhez, miket tivornyázó társaságban erkölcs-
telenségek és dorbézolások között költött el.

Ahogy ezt a király megtudta, de bölcseségében belátta azt is, hogy fia a megszokott ételekről egyhamar lemondani nem fog, megparancsolta, hogy a királyfi egyék tovább is paraszt-ételeket, de — a király asztalánál.

Izrael el sem tudott képzelni istentiszteletet áldozatok nélkül. Így látta ezt Egyiptomban és így minden más népnél. Hogy az Örökkévaló aztán Sinai elé vitte Izraelt, így szólott: Áldozanak egyelőre tovább, de az Egyetlenegynek.

Tréfás magyarázatok.

»Ha lesz nékik ügyük, hozzám jönnek, (szól Mózes ipjához, Jetróhoz. Mózes II. 18 16.). Miért használja Mózes a jövő időt: »lesz ügyük« hisz ennek úgy kellene hangzania: ha van ügyük? — Mózes ezzel ki akarta emelni népe pörlekedési vágyát. Nem csak olyan kérdésekkel jönnek hozzá, hogy mi történjék pl. a tolvajjal, ki bárányt lopott, hanem ilyennel is: Ha nékem bárányom volna és ellopná valaki, mi történnék akkor a tolvajjal?

A tenger látta és szökött, a Jordán meghátrált. (Zsolt. 114. sz.) Lám, lám, hogy utánozza a kicsi a nagyot, a szegény a gazdagot. A tenger szökött, hát a kicsiny Jordán is visszafelé folyt.

Esdeklés.— *Joel halévi b. Isaac (Bonn). 1147. —*

Jajongva és sóhajtozva nézünk fel az égre:
 Oh, mi védőnk, tekints le ránk végre!
 A hány gonosz, mind ellenünk fordul
 S minduntalan reánk támad orvul.
 Fejünk szédül ... gondolatink gabalyodnak...
 S még sem hullnak villámai haragodnak!

Szent hitedet vasoszlopként tartjuk
 S mégis tűröd, hogy ránk fenik kardjuk!
 Oh, mi Urunk, ezért sirunk, félünk:
 Szent hited is megsemmisül vélünk!
 S jaj lesz akkor azoknak, kik maradnak:
 Gabna helyett mérges füvet aratnak,
 Gyászbá borul ég és földnek éke,
 Eltűnik a szeretet és béke,
 Gyermekeire vadként tör az apja,
 Fényét veszi égboltozat napja,
 Sárga levél hull a fáról zörögve,
 Szim és illat tovatűnik örökre,
 Züllés, halál megkezd a viadalt
 S gyűlölet ül mindeneken diadalt!

Oh, mi Urunk, ne hagyj tönkre mennünk!
 Hited várát oltalmazd meg bennünk!
 Ős atyáink szent nevében esdünk:
 Segíts már meg, nem bírja már testünk:
 Husunk tépik, mint szemétnak rongyát
 S türelmünket konokságnak mondják!
 S míg a békét hirdetjük mi nevedbe,
 Tagjainkat összetörök nevetve!
 Vérünk omlik, kinok-kinja éget,
 ... Mi azonban magasztalunk Téged!

Jajongva és sóhajtozva nézünk fel az égre:
 Oh, mi Urunk, irgalmazzál végre!
 Ha vétettünk, bocsásd már meg hibánkat:
 Áldozatkép' fogadd bűjtünk, imánkat,
 Áldozatkép' vezeklésünk', gyászunk
 S hogy oly régen könyeinkben ázunk!
 Gyűlöletnek hadd szakadjon vége:
 S boruljon ránk nyugalom és béke!

Roboz Andor.

Firer Lipták.

(Folytatás és vége.)

Unmöglich, hogy egy emberből vadállat legyen, csupán azért mert, három posztócsillag van a galléjára fölvarrva! . . .

Biz az egy cseppet sem unmöglich. Ez pusztá tény. A kapitány urban meghül a vér és a kardja markolatát fogdossa, hogy ne szurja-e le mindjárt mind a hármát, a firert, a ki nézi és a másik kettőt, a ki kinozza a katonát. Hisz ez rémmesébe illő jelenet, így tenni! Ki tudja mi következik még!

Semmi sem következett. A firer ur azt parancsolta, hogy: no most mossátok le szappannal. — Szappan nem volt kéznél, de volt jó éles szegélyű jég. Avval lemosták a Klein nyakát és megvolt.

— Most legalább tudni fogod, mondá a firer ur Lipták, hogy máskor piszkos nyakkal nem jössz elém.*

A kapitány ur pedig ment a tiszti kaszinóba és azt mondta, hogy most mingyárt vágjon bele a kék istennyila az egész fesztungha és az egész szolgálatba, és ha az a 22 szolgálati éve nem volna, hát elmenne valami féderfukszlernek; az ordináncznak fejéhez akarta vágni a söröspoharat és igen sokat beszélt az alezredes urral.

Másnap reggel azután nagyon rossz kedvvel jött a a századhoz és mindjárt a konyhában hat óra vasat diktált a szakácsnak, a mért hogy úgy jelentkezett neki: Herr hokmány . . .

— Mi vagyok én? Hokmány?!

Pedig szegény Hamar Andris máskor is azt mondta neki.

Rapport után pedig behivatta az irodába egyenkint a katonákat. Mit történt, mit láttál?

Semmi sem történt. Semmit se látott egyik se.

Nem mert az egyik se egy szót se kiejteni; tudták nagyon jól, hogy a firer Lipták ellen nem jó lesz vallani.

A kapitány ur összeborzadt. Minő rettenes kényur lehet ez az ember, hogy senki sem meri őt elárulni. Minő félelmet táplálhatott ennek a bánásmódja a legénységben, hogy letagadnak mindent.

— Hát igazán nem látta senki, hogy az infanteriszt Kleinnal mi történt? kérdi újra a kapitány ur — Lahucsky? Zlatocsek?

Senki sem látta.

— *De én láttam!* dörgé a kapitány és ráütött a kezével a kardjára, — én láttam és jaj annak, a ki tagadni merészel! Zugszfürer Lipták, hier bleiben. A többiek abtreten!

A firer Lipták aztán igen sokáig volt bent az irodában és mikor kijött, nagyon halovány volt. A kapitány ur pedig diktált németül sok mindenfélét a manipulásnak, az alig győzte irni, — aközben pedig behivatta a dinczfürender őrmestert és avval is sokat beszélt. A dinczfürender felkötötte a kardját, bement a harmadik czugba, oda-szólt valamit lassan a firer Liptáknak, a mitől az még haloványabb lett, fogta a köpönyegét és ment az őrmester előtt.

A katonák hitetlenül suttozták egymás között, hogy a kapitány ur stráfánczajgot csináltat a Liptákról és a firer urat a vakczimmerre vitette. Lehetetlennek tartották, hogy a firer Liptákot, ezt a rettegett urat, a kitől fél mindenki, s kinek hatalmában volt mindenki és minden, a kapitány ur elzárassa!

Pedig úgy volt.

A firer Liptákot elvitette a kapitány ur a vakczimmerbe, egy pár napig ott volt, aztán jött a regimencz-parancsban, hogy a garnizons-áristomba kell beküldeni, mert unterzukung van ellene. A firert bevitték a garnizons-áristomba, ott aztán a Herr Hauptmann-Auditor Edler von Grabenritt — a ki egy személyben vádló és védő is — hamarosan kitudta az igazságot. A Lipták nem is mert tagadni, mert volt tanu ellene bőven. A kapitány ur tudnillik azt mondta, hogy a ki nem mer vallani, azt kikötteti 2 órára, mint a kutyát, mert az csakugyan nem érdemel mást, mint hogy kinozzák. Így aztán sok mindenféle kiderült a Lipták ellen, és az auditor ur irnoka, a káplár Neszveda — német volt szegény, de erről nem tehetett és másképp igen szívelős ember volt — egyszer véletlenül kikottyantotta, hogy az auditor ur a tanuvallomásokat hallva, ráütött a kezében

* Mindez nem fantázia. A komáromi katonai fegyházban most is sinylik egy zsidó fegyencz, a kivel vagy 15 évvel ezelőtt a szakaszvezetője szintén így tett. A katona a szegénytől és megálázatástól esztét veszve, agyonlőtte a szakaszvezetőt. Mire maga ellen fordította volna a fegyvert, elfogták. A haditörvényszék halálra ítélte és csak a királyi kegyelem változtatta át a halálos ítéletet 20 évi fegyházzá.

levő protokollummal — vagy miféle német könyv volt — az asztalra és azt mondta, hogy: No zugsführer, ezer a szerencséje, hogy már nem bötözzék a katonákat, mert én most magára olyan 100 botot veretnék, hogy azután eszébe jutna, hogy hol fáj és mi fáj! Az embernek a haja az ég felé mered, mikor ezeket a kegyetlenségeket hallja!

Ez a sok kihallgatás, protokollum-írás persze időbe került, még pedig hosszú időbe. Mert vannak egyéb katonák is az áristomban, a kiknek letárgyalni való ügyük van.

És míg a firer Lipták még mindig unterzukkungban ült, azalatt az történt a századnál, hogy az ezredes ur inspiczirungt tartott a regrutákkal. És mikor a Kleinra került a sor, az úgy egzeczirozott, hogy csak úgy hizott bele az abrikerje. Az ezredes ur szóba állt a Kleinnal, az felelt neki minden kérdésére németül, mint a karika-csapás, és még az nap este megjött a parancsban, hogy a Klein berukkol a sarzsi-iskolába. Hogyan, hogyan se, egyszer csak azt vették észre, hogy a Klein legkülönbben kihuzza magát gyakorlat közben, legjobban tud a könyvből is tanulni, — hej nehéz dolog az! — olyan komendója volt neki, hogy mikor azt kiáltotta »Hapták«, még a hadnagy ur is összeresztent, és bizony az lett a vége, hogy mire kitanulták a sarzsi-sillerek az iskolát, hát a Klein csillagot varrt a gallérjára. Nem is egyet. Kettőt; káplárrá tette meg az ezredes ur, mert a legjobb deák volt a sarzsi-iskolában és mire még egyszer el kellett menni a Lipták ellen tanuskodni, akkor már nem az infanteriszt, hanem a káplár Klein ment.

Az auditor ur elővett a szekrényéből egy zsidó bibliát, kinyitotta egy megjelölt helyen, a hol az áll, hogy fel ne vedd ajkadra a te urad Istened nevét hiába vagy hamisan, a Kleinnak le kellett huznia a keztyűjét (most már keztyűt hordott) és rá kellett tennie a csupasz balkezt arra a mondatra, a jobb kezét pedig a szívére, és kemény esküvéssel kellett bizonyítani, hogy mindaz igaz, egy szóig igaz, tiszta merő igazság, a mit elmondott. Ugy segélje őt az egy igaz örökkévaló Isten.

Rá két hétre krikszrekt volt. Ki volt rendelve birónak egy alezredes, egy főhadnagy, egy őrmester, egy szakaszvezető, egy káplár, egy frájter és egy közember. A tambur Toncsek is ott volt a dobjával, mert lehet, hogy arra is szükség lesz.

Nem sokat parádézna am ilyen krikszrektnél. Az auditor ur elmond sok mindenfélét, közbe-közbe lapozgat egy könyvben, a tiszt urak ásitoznak, — a főhadnagy ur Thalgruber mosolyog, eszébe jutott neki a schöne Mirzli; a bakák örülnek, hogy itt ülnek és nem kellett kirukkolni; végül azt mondja az auditor ur hogy: Degradirung zum Infanteristen und 6 Monat Garnisons-Arrest. — Einverstanden?

Az infanteriszt Palesch — handlovai svábgyerek — szavazott volna először, de bizony már bóbiskolt, úgy, hogy a mellette ülő frájter Gombkötő oldalba lökte a könyökével. A Palesch felriadt, eszébe jutott neki, hogy krikszrekt van és azt mondta, hogy: Jawohl. A többiek is azt mondták. Két ór erre bekisérte a firer Liptákot, az auditor feltette a tollas kalapját, kihuzta a kardját, olvasott sokat az írásokból, a profosz odajött egy bicskával és lemetélte a firer csillagjait s odadobta a firer lábaihoz. A tambur Toncsek keményen rávert a dobjára: Tra, tra, trattatra! — avval megvolt. A sträfling Liptákot vitték a börtönbe vissza, és most már volt ideje, arról gondolkozni, hogy mikor telik le az ideje.

A századnál aztán napirendre tértek a dolog fölött. A harmadik czugban a káplár Klein lett a czimerkomendáns és bizony nem kereste senki a Liptákot. — Elmult. — A katonák végezték a dolgukat, mentek gyakorlatra és mentek őrségre.

Egyszer aztán az esett meg, hogy káplár Klein volt a vakkomendáns a garnizonszareszt-vaken. Mikor este vizitálta a szobákat és a mint kinyitotta az egyik ajtót, hát ott feküdt a — Lipták a priccsen.

A Lipták épen perezces volt. Perezcet árult. A kezén is volt egy perez, meg a lábán is. Tudnik, hogy a keze össze volt vasalva a lábával.

A két ember összenézett. Aztán a Klein oda ment a priccs mellé és azt mondta a Liptáknak — mint valamikor otthon — tótul:

— Ti szí Fero? Te vagy Feró? Azzal lehajolt melléje, felnyitotta a bilincs zárját és levette róla.

A Lipták nézett a Kleinra. Nem tudta, hogy mit akar.

— Éhes vagy, Feró?

A Lipták szinte nem tudott felelni. Csak a fejével intett igent.

— No várj, majd hozok valamit.

A Klein ment a vakkzimmerbe és zsebébe dugta a vacsoráját, a mit az ordinánca már oda készített neki. Sovány vacsora uraknak, jó eledel katonának, lakoma a rabnak: liptai turó meg komisz kenyér.

A sträfling Lipták ül a priccsen és bámul. Belebámul a sötétségbe és valami bántja őt. Maga sem tudja mi.

A káplár Klein odanyujtja neki a vacsorát.

— Egyél, Feró.

A Feró eszik. A Klein kimegy az ajtó elé és strázsál. Vigyáz, hogy nem jön-e a profosz. Az Isten ne adja, hogy észre vegyen valamit, mert akkor a Klein olyan 21 napi egyes áristomot kaphat, hogy azt le nem imádkozza róla senki.

— Landszmann, szól a Lipták, hát nem haragszol?

A Klein az ajtóból visszaszól:

— Mért haragudnék? Regruta sora az. Ne beszélj arról, hanem egyél. Már nincs? Nekem sincs. Pedig kellene még, ugy-e? Majd holnapra hozatok a kantinból. Adnék egy cigarettát, de félek, hogy a profosz megérzi a füstjét.

Oda ül a priccs szélére a Lipták mellé:

— Levelet kaptam, Feró, hazulról. Nincsen semmi ujság se otthon.

— Rólam nem irtak?

— Rólad? Nem Azaz, hogy hát . . .

— Nem mered megmondani?

— Rólad is irtak. Azt irták, hogy a régi szeretődöt a Misovics Rozált alighanem elveszi a Lachky Gyuró. A Lipták lemondólag int a kezével. Nem baj.

A Klein aztán még sok mindenfélét beszél hazulról. Oh, minő jól esik a rabnak az otthonról hallani, az édes otthonról!

Kardcsörtetés hangzik. Jön a profosz. A Klein hamar ráveri a Liptákra a bilincset, bezárja az ajtót. És megy jelenteni a profosznak, hogy a sträfling Liptákot vizitálta.

A sträfling Lipták magára marad.

Csend van. Csak az ór kongó lépéseinek visszhangja hallatszik be a folyosóról.

A Lipták elmélyed a gondolataiba.

Szeretne elaludni, de nem tud. Fájt neki a bilincs és talán még valami egyéb is . . .

Azután végigszánt valami visszaemlékezés a lelkén, hogy a köny kicsordul a szeméből és összeszorul a szíve.

— Nem ezt a zsidót suroltattam én meg ezelőtt fél évvel a Dunánál?! . . .

A zsidó, a káplár Klein ült a vakkzimer asztala mellett és szivarzott. Igen-nagyon szivarzott . . .

A szóbeszéd úgy vagy, hogy aki nagyon szivarzik, az nem érzi, hogy éhes

Hazai Hugó.

Lulé d'Misztafiná.

(Életképek)

— Irta: Dr. Seltmann Lajos.

(5. Folytatás.)

A mig így morfondiroztam, berobogott az állomásra a vonat, mely a nagy vendéget hozta. A szent ember, a ki mintegy 40—42 éves lehetett és nagyon szép, erős férfiú volt, közömbös arccal fogadta a hódolást, a számtalan kézcsókot, mintha ez valami természetes dolog lenne. Ránéztem az arczára. Nagyon ismerősnek tűnt föl előttem. Közelebb mentem hozzá, hogy jobban megnézhessem. Esküdni mertem volna rá, hogy nemcsak láttam már, de beszéltem is vele. De hol és mikor? nem bírtam rá emlékezni.

»Honnan való a szent rebbe?« kérdeztem egy ott ácsorgó kaftános atyámfiat. Valami kis ismeretlen erdélyi helyet emlegetett. »És hogy hívták?« kérdeztem tovább, »J. K.« volt a válasz. Világok ural! hisz ez nem más, mint az én Lulém, a Lulé d'Misztafiná! Milyen ostoba is vagyok, hogy nem ismertem rád rögtön, Lulé! Persze, hogy régóta elváltunk már egymástól, de mégis rád kellett volna ismernem; hiszen két éven át egy pipából pöfékelünk és egy tányérról — nem ettünk, mert valahányszor délre egy heringet vettünk közösbe, mindig azt mondtuk: lám, én még nem is ettem s a heringnek mégis vége van.

Ó Lulé, drága Lulém! Mi már nekem Lemberg? Mi nekem Hekuba? Itt maradok ma; beszélnem kell veled.

Bementem a városba, elővettem egy névjegyet és szép héber betűkkel oda pingáltam a nevemet, utána pedig ezt a sort: »Lulé d'Misztafina, azt mondanám, hogy régi jó cimborák vagyunk.«

Egy óra múlva ott álltam Lulé előtt. Melegen megszorítottuk egymás kezét, hallgattunk. Egy iskolából kerültünk ki, egy mesternek voltunk tanítványai, de a különbség mégis oly nagy közöttünk, hogy nem találtunk szavat az ellentét áthidalására. Végre így szólt ő: »Hát a Mechele merre van?« És midőn elmondtam neki a szegény Mechele szomorú sorsát, fölpattant székéről, az asztalra ütött és majdnem kiabálva mondá: »Ezt ő tette, az a Zóken Mamre (lázongó öreg). Hogy is hívták? az az elátkozott doktor; ő mérgezte meg a szegény Mechele lelkét. Rachmónó liczelán! Emlékezzél csak, hogy sirt és jajgatott Mechele, folyton azt kiabálva: »Elrabolta tőlem a legszentebbet, a mivel bírtam.« Oh, oh, Rachmónó liczelán! Rachmónó liczelán! És mi történt a csöndes Jékelével? Ő is meghalt?« »Nem, feleltem én. Jékele rabbinus, még pedig igen tekintélyes és nagyrabecsült rabbinus, ipen szép könyveket irt, mostanába is közzétett egy igen régi héber kéziratot, mely századokon át rejtve volt egy híres könyvtárban. Irt hozzá bevezetést és tudós jegyzeteket. Ha akarod, elküldhetem neked ezt a könyvet.« »Köszönöm, mondá hirtelen, de igazán nem vagyok kíváncsi a ti könyveitekre; mert a mit ti modern rabbinusok tudományok mondatok, az nem egyéb szichász chüllin-nél (üres fecsegés). Az egyik egy pár tuczat idegen szavat vesz a talmudból, bizonyítja, hogy görög, arab vagy perzsa eredetű-e, s azt hiszi, hogy ezzel valami nagyot cselekedett. Egy másik egy korhadt siremlék föliratát betüzi ki, s miután egész könyvet irt róla, kisül, hogy ha az ember közléről nézi meg a sirkövet, s nem fénykép után ítél róla, akkor egészen másképen hangzik a különben is jelentéktelen és értéktelen felirat. Egy harmadik azt a roppant fontos kérdést veti föl, hogy melyik olvasási mód az igazi: Abbá bár Memel, vagy Abba bar Memmel? Természetes hogy, ebből is könyv lesz. Egy negyedik a ma már könnyen hozzáférhető könyv-

tárakban egy régi arab vagy héber kéziratot keres elő, mely a tudományt egy lépéssel sem viszi előre, ellátja jegyzetekkel, melyek nem érdemesek nyomdafestékre, s tudósoknak tartja magát. Egy ötödik, és az a legokosabb, elővesz öt könyvet s egy hatodikat csinál belőle. És ezt nevezitek ti zsidó tudománynak!« »Lulé, mondék kissé ingerülten, kikérem magamnak az ilyen beszédet. Mi nem vagyunk most a kisvárdai beszemedresben.« No, no, barátom, csak nem háragyszol talán; csak azért mondtam ezt, mert mindjárt azzal álltal elő, hogy Jékeléből nagy tudós lett, a ki sok könyvet irt. A könyvirás még nem biztos jele a tudományosságnak. Igaz, hát te mit irtál már?« »Már mint én, hogy mit irtam, Lulé? Irtam egy pár váltót, egyebet semmit, a minék értéke volna. De ha megsegít az Isten, nemsokára egyszerre két könyvet jelentetek meg, melyek a következő roppant fontos dolgot fogják tárgyalni: »Hol van eltemetve Bileám számará, a szentírásnak ezen dédelgetett csacsija? és a mi nem kevésbé fontos: »Mit csinált Delila Sámson levágott hajával?« Azt hiszem, ennek a témának fejtegetése ép oly fontos a zsidó theológiára, mint a ti psetlítek s bizonyára oly közel áll a zsidó tudományhoz, mint a ti chilluktok.« »Nem, ezerszer nem, kiáltott Lulé, a psetlben van szellem, élcz, éleselműség, egy nagy chilluk ezenkívül föltételezi, hogy a talmudban nagy olvasottsággal bírjunk, de a mit ti tudománynak neveztek, az . . .«

»Hagyjuk azt, Lulé, mondám, nem azért jöttem hozzád. Tudod Lulé, hogy a ki Rebbehez jön, annak valami bakósé-ja (kivánni valója) van; nekem is van bakósém. Remélem, hogy mint másan segísz, rajtam is fogsz segíteni.« »Komolyan mondd?« »Nagyon komolyan.« »Hadd halljuk tehát.« »Lulé, kedves barátom, te már kora ifjuságodban is nagy kabbalista voltál. Ámde a kabbalán kívül még más valamit is tudtál.« »Te a számadást érted, ugye?« »Igaz, abban is nagy mester voltál és én elhiszem, hogy te jobban mint a középkori kabbalisták, ki tudnád számítani a napot és az órát, melyben a Góel Czédék (messiás) meg fog érkezni; de most nem ezt értettem. Emlékezzél csak, Lulé; tudtál te olyas valamit, a mit senki sem tudott kivüled, oh, Lulé a »kis bibliában« te rettentő nagy charif voltál.« »Chattósz neurim! Chattósz neurim! (Ifjusági bünök) mormogá s hozzá tevé: Rachmónó liczelán.« Csitt, Lulé, esitt, hisz még nem tudod, mit akarok mondani. A kalabriászban tehát elismert charif voltál, ebben a tudományban néha olyan chillukot mondtál, hogy még az uri kaszinóban is beszéltek róla. Nos hát, Lulé, a te choszidjaid közt bizonyosan találkozik egy, a kit baal sólis-nak (harmadik társul) használhatunk; hívd be őt, és üssünk egy csöndes kalabriást. Hadd halljak még egyszer életemben egy szép chillukot; hiszen tudod, hogy én csupa ámhoóreczek közt lakom, a kik nem értenek a chilluk mondáshoz, a kik tehát a kalabriászt is csak úgy játszsza, mint más profán játékot, áhitat és ihlet nélkül. Oh, Lulé, én édes szent Rebber, a kaláberhez csak mi értünk igazán, csak mi, kik a jesibán tanultuk ezt a nemes művészetet és mikor mi a »Kis Sászs«-al kezünkben pilpulba bocsátkozunk, és keményen lapozgatva igazi, hamisítatlan gemóré niggennel mondjuk: Ober, Málke, Mélech, Tausz, akkor az angyalok az egekben is örülnek. Siessünk, Lulé, mert az idő drága kincs.«

Lulé, d'Misztafina tátott szájjal hallgatta végig lelkes beszédemet, látszott rajta, hogy lelke a távolban, egy kedves vidéken mereng, aztán közelebb huzta székét és fülembé sugta: »Te, te pose jiszról, veled nem játszom, mert nagyon bele találnál nézni a kártyáimba.«

(Vége).

